

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Konzumace psího masa ve východní Asii: sociokulturní
komparace vybraných regionů Taiwanu a Čínské lidové republiky

The Consumption of Dog Meat in East Asia: Sociocultural
Comparison of Selected Regions of Taiwan and People's Republic of China

OLOMOUC 2022 Bc. Nela Valchářová

vedoucí diplomové práce:

Mgr. Ondřej Pokorný, PhD.

Prohlášení o samostatnosti

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Anotace:

Jméno a příjmení: Bc. Nela Valchářová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název diplomové práce: Konzumace psího masa ve východní Asii: sociokulturní komparace vybraných regionů Taiwanu a Čínské lidové republiky

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Pokorný, PhD.

Klíčová slova: Čínská lidová republika, ČCLR, Čínská republika, Taiwan, konzumace, psí maso, kočičí maso, konzumace psího masa, Shenzhen, Zhuhai, zákaz konzumace psího masa, zákaz konzumace psů, festival psího masa v Yulinu, komparace

Počet stran: 78

Počet znaků: 126 326

Počet obrazových příloh: 9

Počet titulů: 21

Počet elektronických zdrojů: 73

Anotace diplomové práce:

Tato práce popisuje situaci a vývoj událostí ve vybraných regionech Čínské lidové republiky a Čínské republiky (Taiwanu) ve věci konzumace psího masa a jejího zákazu. Tyto skutečnosti jsou komparovány a na základě získaných poznatků je predikováno, zda v Čínské lidové republice lze v budoucnosti očekávat obdobný vývoj jako na Taiwanu a tedy i celostátní zákaz konzumace psího a kočičího masa.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala školiteli své diplomové práce Mgr. Ondřeji Pokornému PhD. Nejen za odborné vedení, cenné rady a věcné připomínky, ale taktéž za přínosné konzultace a vstřícné jednání během zkompletování této diplomové práce, za to vše bych zde ráda vyjádřila svou vděčnost.

Obsah

Úvod.....	8
Metodologie.....	10
1 Domestikace psa ve východní Asii.....	11
2 Psi na Taiwanu a v Číně – historická perspektiva.....	12
3 Fenomén konzumace psího masa	14
3.1 Historie konzumace psího masa na Taiwanu	17
3.2 Historie konzumace psího masa v Číně	18
4 Moderní taiwanská společnost a konzumace psů.....	21
4.1 Počátky zákazu konzumace psího masa.....	24
4.2 Ilegální prodej psího masa v Kaohsiungu	26
4.3 Současná legislativa	27
5 Moderní společnost ČLR a konzumace psů	28
5.1 Počátky zákazu konzumace psího masa.....	37
5.2 Festival psího masa v Yulinu	39
5.3 Ilegální aktivity spojené s obchodováním a konzumací psího masa.....	41
5.4 Současná legislativa	42
6 Komparativní analýza.....	45
Závěr.....	64
Resumé	67
Bibliografie.....	68

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Role psů na Taiwanu	13
Obr. č. 2: Oblasti průzkumu	33
Obr. č. 3: Města ČLR obsažena v průzkumu	46
Obr. č. 4: Plakát z kampaně v roce 2013	57
Obr. č. 5: Plakát z kampaně v roce 2013	57

Seznam grafů

Graf č. 1: Četnost krádeží psů v rurálních oblastech.....	33
Graf č. 2: Důvody ke konzumaci psího masa.....	48
Graf č. 3: Příležitosti, u kterých je konzumováno psí maso.....	50
Graf č. 4: Počet koček a psů chovaných jako domácí mazlíčci v ČLR.....	52

Ediční poznámka

Veškeré čínské znaky nacházející se v této práci jsou zapsány ve zjednodušené formě a jsou opatřeny oficiálním standardizovaným přepisem pinyin (拼音). Pinyin je uváděn bez tónových značek. Čínská toponyma, jež mají v českém jazyce ustálenou formu, jsou ponechána v této podobě. Veškerý text v čínštině a anglickém jazyce, který se v této práci nachází, je přeložen autorkou. V případě souhrnného označení obou zkoumaných oblastí Čínské lidové republiky a Taiwanu je v práci používán termín „východní Asie“. Termín „Čína“ je používán pro oblast čínské pevniny v souvislosti s jejím historickým vývojem.

Úvod

Pes je zvíře, jež v západních společnostech ve většině případů zaujímá poměrně jasnou pozici lidského společníka. V kulturách východních, specificky asijských, se postavení tohoto zvířete doposud neustálilo. V některých oblastech je pes vnímán obdobně jako na Západě, tedy jako domácí mazlíček. Při navštívení některých z asijských zemí lze poměrně často spatřit psy, jejichž srst je bezchybně trimovaná a kteří jsou oblečeni do nejrůznějších módních oblečků. K některým z těchto psů se majitelé dokonce chovají jako k vlastním dětem a své psy vozí v dětských kočárcích. Nicméně ne se všemi psy bývá takto zacházeno, a nejen na asijském kontinentu, se nachází velké množství psů, ke kterým se lidé chovají bezohledně a krutě. Případy brutálního zacházení se psy se objevují po celém světě, avšak v případě jejich konzumace, která bývá velkým množstvím lidí vnímána jako nelidská a nepřijatelná, bývá spojována primárně s asijským kontinentem. V některých asijských regionech je na psy nahlíženo jako na zdroj obživy, jejich tělní části jsou v rámci různých kulturních zvyklostí prodávány a následně gastronomicky zpracovávány, a v životech lidí tak namísto společníka zaujímají post hospodářského zvířete a kulinářské speciality.

Stigma, že je pes konzumován velkou částí tamních obyvatel, bývá častokrát spojováno výhradně s Čínskou lidovou republikou, přestože se v Asii nachází více zemí, kde jsou speciality z psiho masa alespoň určitou částí populace stále konzumovány. Možným důvodem k této percepci může být i nechvalně známý festival psiho masa v Yulinu, během něhož jsou tisíce psů za drastických podmínek zabity a následně zkonzumovány, což každoročně upoutává pozornost celosvětových médií, aktivistů za zvířecí práva i obyčejných lidí. Nelze popřít, že právě Čínská lidová republika je největším konzumentem tohoto druhu masa na světě¹, avšak nutno podotknout, že i zde nastává změna, jež směřuje ke zdejšímu postupnému zániku tohoto zvyku. Čínskou lidovou republiku tak lze označit jako jednu ze zemí, na jejímž území pozice psů stále osciluje mezi lidským společníkem a zdrojem jídla.

V roce 2017 bylo v Čínské republice (Taiwan) oficiálně zakázáno konzumovat psy a kočky. Jednalo se o vůbec první asijskou zemi, kde k takovému ustanovení došlo a tento

¹ *Humane Society International, Asia's Dog Meat Trade.*

krok vlády byl kvitován a oslavován nejen zahraničními pozorovateli nýbrž i zdejšími obyvateli. O tři roky později, v roce 2020, nastala podobná situace i v jižní oblasti Čínské lidové republiky, kdy ve dvou městech byly uvedeny v platnost nové vyhlášky, které k tomuto opatření na svém území pod hrozbou sankcí taktéž zakázaly konzumaci psů a koček, a přestože v Čínské lidové republice prozatím nedošlo k celonárodnímu zákazu, byl tento krok označován jako přelomový.

Předkládaná diplomová práce se věnuje procesům, jež vedly k zákazům konzumace psů ve zmíněných oblastech. Na základě analýzy a komparace dostupných relevantních údajů a informací je popsáno, jakými legislativními kroky bylo docíleno implementace zákazů na Taiwanu a v oblastech Čínské lidové republiky. Cílem práce je popsat posloupnost událostí, důvody a možné vlivy, které k zákazům konzumace napomohly. Na základě studia relevantních materiálů je taktéž analyzováno, zda motivace k zákazu konzumace v uvedených regionech byla sociokulturního či zdravotního charakteru. Pomocí získaných poznatků a jejich následné komparace bude analyzována hypotéza, zda mezi vybranými regiony Čínské lidové republiky a Taiwanem lze nalézt paralelu, a zda na základě potenciální analogie v budoucnu můžeme očekávat celonárodní zákaz konzumace psího masa i na území pevninské Číny.

Metodologie

Diplomová práce je koncipována jako komparativní studie, jejímž cílem je na základě dostupných informací popsat a následně komparovat skutečnosti týkající se konzumace psího masa a jejího zákazu ve dvou východoasijských oblastech. Analyzovanými oblastmi jsou Čínská lidová republika a Čínská republika neboli Taiwan. Tato práce je kompletována na základě zdrojů s informacemi a fakty, jež se týkají vybraných regionů těchto dvou oblastí, a především v případě Čínské lidové republiky jsou vybírány pouze určité regiony. Důvodem jednak je, že Čínská lidová republika v souvislosti se svou rozlohou a tamními kulturními odlišnostmi je nehomogenní stát a jeho charakteristika jako celku je problematická, a jednak poměrně limitované množství doposud sepsané odborné literatury na toto téma.

V práci jsou k deskripci a analýze používány dostupné odborné studie a publikace, avšak z již zmíněného důvodu omezeného množství primárních zdrojů, jsou použity i sekundární prameny, diskuzní fóra a zpravodajské servery, příkladem mohou být *The Washington Post*, *CNN*, *The New York Times*, *BBC* apod. Mezi důležitými zdroji se objevují i studie a průzkumy veřejného mínění provedené neziskovými organizacemi či nadacemi, například *Animals Asia*, či *The Humane Society*.

První část této diplomové práce se věnuje popisu problematiky konzumace psího masa. Pro porovnání jsou v této části popsány skutečnosti a zvyky spojené s konzumací psů i v jiných asijských a neasijských oblastech. V souvislosti s analyzovaným východoasijským regionem je dále jednotlivě popsána historie psů a jejich konzumace v obou oblastech. Poté se text zevrubněji věnuje období přelomu 20. a 21. století až po období, kdy bylo docíleno celonárodního či lokálního definitivního zákazu konzumace psího masa.

V další části práce jsou na základě poznatků z první části tyto oblasti komparovány. Porovnávají jsou prvky, jež se týkají například přístupu tamních obyvatel a případné motivace ke konzumaci psů, dále prvky týkající se časového horizontu, ve kterém se udály vybrané stěžejní události, a v neposlední řadě prvky a důvody k zákazům či vliv tamních obyvatel a zahraničí. Dále jsou komparovány jednotlivé legislativy z vybraných oblastí zakazující konzumaci psího masa. Poslední část této práce se věnuje predikci možného budoucího vývoje v Čínské lidové republice.

1 Domestikace psa ve východní Asii

Psi odjakživa pomáhali lidem v několika ohledech, byli jedním z nejdůležitějších hospodářských zvířat, chránili lidská obydlí, lovíli zvěř a také se stali zdrojem masa. Pes je zvíře, u něž je odhadováno, že bylo v Číně domestikováno před 10 000 lety, avšak některé zdroje uvádějí, že k ochočení psů došlo i dříve – již před 15 000 lety.² Důkazy o rané domestikaci psů lze nalézt na několika místech v Číně, jako příklad lze uvést oblasti Banpo v provincii Shaanxi, Nanzhuangtou v provincii Hebei či Jiahu v Henanu. Všechna tato místa byla osídlena v době čínského neolitu a tehdy již domestikovaný pes se stal nedílnou součástí životů tamních lidí.³ Názory a studie zkoumající dataci a lokaci domestikace psů a zvířat se však liší. Například studie Královského institutu ve Stockholmu uvádí, že možný důvod, který dal impuls k domestikaci psů, bylo využití vlčího masa. Vlci, z nichž se psi později vyvinuli, byli podle této studie vedené Dr. Peterem Savolainenem domestikováni v jižní Číně přibližně v době, kdy se sběrači a lovci usadili v komunitách a založili organizovanou kulturu. Prvním předpokladem, který umožnil domestikaci psů, byla samotná zvířata, která se začala shlukovat u lidských obydlí a díky přítomnosti lidí se stala krotčeji a manipulovatelnějšími. Během této doby byli lidé již schopni vytvořit provizorní klece a náhubky, které jim napomáhaly zacházet s těmito doposud neochozenými zvířaty.⁴

Tato studie dále tvrdí, že konzumace psů má nejdelší tradici na jihu Číny, kde byly archeology nalezeny psí kosti s malými zářezy, jež by mohly indikovat jejich konzumaci lidskou rasou. Dr. Savolainen uvádí, že s ohledem na místní tradice je možné, že primárním důvodem k domestikaci psů bylo využití jako zdroj masa a až poté se domestikovaní psi z důvodu široké škály jejich využití rozšířili i do oblastí na západě euroasijského kontinentu. Závěry pozdějších studií nicméně pojednávají i o domestikaci psů i v jiných lokalitách i mimo Čínu.⁵ Cao⁶ například uvádí, že k domestikaci psů došlo před přibližně 15 000 lety, a to na území Číny severní, a vzápětí dodává, že dle studií

² MARK, Joshua J, *Dogs in Ancient China*, 2019, str. 111.

³ JING, Yuan, *The Origins and Development of Animal Domestication in China*, 2008, str. 2.

⁴ WADE, Nicholas, *In Taming Dogs, Humans May Have Sought a Meal*, 2009.

⁵ WADE, 2009.

⁶ CAO, Deborah, *Animals in China: Law and Society*, 2015, str. 102.

z roku 2013 mohli být psi domestikováni na území Evropy již před 18 000 lety. Naopak Pregowski na téma domestikace psů v Číně uvádí, že ochočení těchto zvířat proběhlo ve dvou fázích. V první fázi, která se odehrála v období přibližně v letech 5950–5250 př. n. l.⁷, byli psi v oblasti dnešní provincie Gansu lidmi využíváni pouze za účelem lovu. Až v druhé etapě, která proběhla přibližně v roce 3950 př. n. l., psi mimo lovecké účely sloužili taktéž pravděpodobně jako zdroj masa.⁸ Přestože se závěry studií liší, všechny pohlíží na domestikaci psů jako na významný historický faktor, díky němuž se společnost začala organizovat i v rámci početnějších komunit. Tato zvířata byla pro člověka i v této rané době užitečná natolik, že se jejich ochočení velice rychle rozšířilo.⁹

2 Psi na Taiwanu a v Číně – historická perspektiva

Taiwan

Po založení ČLR v roce 1949 se Čínská republika přesunula na Taiwan, na ostrov ležící u jihovýchodního pobřeží pevninské Číny.¹⁰ Nejstarší původní obyvatelé Taiwanu byli na ostrově přítomni již před více než 6 000 let.¹¹ Podle Dodgeové¹² na ostrov Taiwan s prvními lidskými osadníky dorazili i psi, neboť, jak již bylo výše zmíněno, psi byli od počátku své domestikace nedílnou součástí životů lidí. Scott¹³ uvádí, že Taiwan hrál důležitou roli v expanzi austronéské populace (přibližně v období 3000 př. n. l.), jelikož reprodukce tavních zvířat a rostlin napomohla obyvatelstvu dobýt a osídlit nová území. Vysvětluje, že osidlování Taiwanu a většiny oblastí Oceánie s výjimkou západní

⁷ Hurley datuje tyto fáze jako 7900–7200 BP a 5900 BP. BP (Before Present; český překlad: před současností) v archeologické terminologii označuje časový údaj, který se odehrál zmíněný počet let před přítomností. Jelikož se současnost mění každý rok, archeologové dle konvence tuto „současnost“ určili jako rok 1950. (*Crow Canyon Center, Learn About Archaeology: What do different date abbreviations mean.*)

⁸ HURLEY, Scott, *Human-Canine Relationships in China*, 2016, str. 130.

⁹ WADE, 2009.

¹⁰ V období 20. – 50. let 20. století na území pevninské Číny přerušovaně probíhala občanská válka mezi vládnoucími stranami Čínské republiky Kuomintang a Komunistickou stranou Číny. Po vzájemných bojích v roce 1949 moc převzala Čínská komunistická strana, která poté založila ČLR, čímž byla vláda Čínské republiky nucena ustoupit a spolu se svou vládou se přesunula na ostrov Taiwan.

¹¹ SCOTT, Simon, *Real People, Real Dogs, and Pigs for the Ancestors: The Moral Universe of “Domestication” in Indigenous Taiwan*, 2015, str. 697.

¹² DODGE, Meredith, *The Formosan dog: A breed apart: At first glance it looks like your average stray dog, but the rare purebred Formosan is anything but average*, 2005.

¹³ SCOTT, 2015, str. 695.

Melanésie začalo nedlouho poté, co byly objeveny a dokázány první legitimní důkazy o domestikaci zvířat a rostlin v jihovýchodní Asii. Podle něj lidmi řízená reprodukce rostlin a zvířat napomohla austronéským populacím expandovat a podrobovat si nová území. Dále uvádí, že role Taiwanu byla poměrně důležitá, neboť v této době odtud byla vyvážena tři domestikovaná zvířata – prasata, drůbež a psi, která napomohla austronéské kolonizaci Oceánie. Scott dále uvádí, že prasata spolu s drůbeží byly důležitým zdrojem bílkovin, tedy potravy, a psi byli využíváni pouze jako lovečtí společníci. Během mýtických časů byli psi považováni za otce lidstva a byla jim přisuzována magická schopnost komunikace s lidmi. Během období před kolonizací, kdy se na Taiwanu nacházely domorodé kmeny (příkladem uvádí kmen Seejiq), byli psi považováni za velmi cenné lovecké partnery, s nimiž jejich chovatelé sdíleli svou vlastní potravu a například i vepřové maso. V dobách po kolonizaci Taiwanu již psi nebyli považováni za prominentní lovecké pomocníky, naopak na ně bylo nahlíženo jako na méněcenné a na potulné psy byly uvaleny omezující zákony.

<i>zvíře</i>	<i>mýtické časy</i>	<i>tradice kmene Seejiq</i>	<i>postkoloniální změna</i>
<i>pes</i>	<i>otec lidstva; schopnost mluvit s lidmi</i>	<i>lovečtí společníci, se kterými byla sdílena lidská denní strava (např. i vepřové maso)</i>	<i>legislativní restrikce v rámci lovů a tedy méně prominentní pozice loveckých psů; zákon stavící se proti pouličním psům</i>

Obr. č. 1: Role psů na Taiwanu (zdroj: SCOTT, Simon, Real People, Real Dogs, and Pigs for the Ancestors: The Moral Universe of “Domestication” in Indigenous Taiwan, 2015, str. 696, přeloženo do češtiny)

Čína

V kontextu starověké Číny nebyl pes vnímán jako společník, nýbrž jako pomocník a ochránce. Byl-li pes příliš starý na to, aby lidem pomáhal z hospodářského hlediska, byl utracen a jeho kůže, maso či jiné tělní ostatky byly lidmi zužitkovány. Pes byl taktéž poměrně důležitou součástí obětních rituálů, například během období dynastií Xia (2070–1600 př. n. l.), Shang (1600–1046 př. n. l.) či Zhou (1046–256 př. n. l.) byli psi z důvodu jejich percepce jako ochránce obětováni a vkládáni do lidských hrobů, proto bylo v pohřebních jámách a oblastech z tohoto období nalezeno velké množství psích

kosterních pozůstatků. Později byl tento trend nahrazen a do hrobů byly vkládány psi sošky nebo keramické nádoby, na nichž byl pes vyobrazen.¹⁴

V průběhu čínské historie se obraz psa vytvářel a jeho využití se měnilo zároveň s lidskými potřebami. Psi tak zaujímali nejednoznačnou pozici někde mezi hospodářským zvířetem, lidským společníkem, zdrojem potravy a mytologickým symbolem ochránce.

3 Fenomén konzumace psího masa

Důvody ke konzumaci psího masa se liší v závislosti na zvycích lokální společenské kultury. Důvody mohou být různorodé. Schwabe¹⁵ uvádí hned několik důvodů, a sice že například Hippokrates psí maso cenil z důvodu velkého zdroje energie, Starověcí Římané věřili, že konzumace malých štěňat je oslavována bohy a v keltské kultuře bylo psí maso taktéž vnímáno jako pochoutka. Jak se dozvíme níže, dnes je psí maso mimo jeho chuť konzumováno i z důvodů kladných zdravotních či termoregulačních účinků na lidské tělo a v některých zemích je ceněno jako pomoc při sexuálních potížích. V určitých případech se psí maso na jídelních stolech objevuje z důvodu komercializace této komodity.

Asijské oblasti

S asijským kontinentem bývá spojováno stigma, že se jedná o oblast, ve které dochází ke konzumaci těchto zvířat v obrovském měřítku, zatímco na Západě a v neasijských oblastech světa jsou psi ve většině případů vnímáni pouze jako lidští společníci a domácí mazlíčci. Organizace *Humane Society International*¹⁶ uvádí, že je ročně v asijských oblastech zabito a zkonzumováno až 30 milionů psů. Největší podíl na této sumě má Čínská lidová republika (dále už jen ČLR), kde je zabita více než polovina z celkového počtu: až 10 – 20 milionů psů ročně. Dva miliony psů jsou poraženy za účelem konzumace v Jižní Koreji jeden milion v Indonésii, a přibližně pět milionů ve Vietnamu. Velkou roli v rámci konzumace psího masa ve Vietnamu hrají především Laos, Kambodža a Thajsko, neboť se tyto země řadí k předním vietnamským importérům

¹⁴ LIU, Dinghui, A study on dog-eating and dog-raising in Han dynasty of China, 2020, str. 57.

¹⁵ SCHWABE, Calvin, *Unmentionable Cuisine*, 1979, str. 168.

¹⁶ *Humane Society International*, Asia's Dog Meat Trade.

psů určených ke konzumaci. Konzumenty psího masa bylo donedávna možné najít i v indickém Nagalandu, avšak v roce 2020 zde bylo zakázáno obchodovat a provozovat trhy se psím masem. Ačkoliv byla ve většině indických oblastí konzumace a obchod se psím masem ilegální, v této oblasti byl tento zvyk z důvodu dlouhé tradice do roku 2020 tolerován a ročně tak bylo usmrceno a zkonzumováno až 30 tisíc psů.¹⁷

Při detailnějším pohledu do problematiky požívání psího masa u druhého největšího asijského konzumenta – Vietnamu zjistíme, že v roce 2018 bylo úřady v hlavním městě Hanoj zakázáno v jeho centru požívat psí maso a tato vyhláška měla platit v plném rozsahu od roku 2021. Tento krok byl iniciován úřady, které chtěly město kvůli stále čtenějšímu výskytu turistů „zcivilizovat“, přiblížit západním hodnotám a zároveň omezit šanci výskytu nemocí jako jsou například vzteklna či leptospiróza. Oficiální statistiky predikovaly, že až 1000 obchodů nacházejících se v hlavním městě by mohlo k roku 2021 přestat prodávat psí maso. K podobnému kroku se poté o rok později uchýlilo i Ho Či Minovo město na jihu Vietnamu.¹⁸ V ostatních oblastech tohoto státu však k zákazu či k jakési osvětě týkající se konzumace psů zatím nedošlo a je tak v těchto oblastech stále velmi časté a populární.

Zpráva o možném zákazu konzumace psího masa v další zemi, která je v tomto ohledu poměrně proslulá – Jižní Koreji, se na podzim roku 2021 objevila v několika médiích, když tamní prezident Moon Jae-in prohlásil, že se tato tradice stává „mezinárodní ostudou“. V zemi, v níž se dle odhadů ročně zkonzumuje přes jeden milion psů, se tato tradice mezi lidmi a mladšími generacemi mění v tabu.¹⁹ Podle průzkumu veřejného mínění, jenž byl proveden v roce 2020, 84 % respondentů nikdy psí maso nekonzumovalo a neplánují to ani v budoucnu. 59 % dotázaných podporují zákaz konzumace psího masa a 57 % z celkového počtu věří, že tato tradice negativně ovlivňuje vnímání Jižní Koreje zahraničím.²⁰

Dalším z příkladů může být stát jihovýchodní Asie – Indonésie. Dle tamních zákonů není psí maso uznáváno jako potravina, tudíž na konzumaci a prodej této

¹⁷ *BBC News*, Nagaland dog meat: Animal rights groups hail ban as 'major turning point', 2020.

¹⁸ AN, Thai, Prohibiting the slaughter of dogs and cats, 2021.

¹⁹ *The Guardian*, South Korean president suggests ban on eating dog meat, 2021.

²⁰ *Humane Society International*, New poll shows 84% of South Koreans reject eating dog meat as HSI rescues nearly 200 dogs from meat farm that “smells of death.

komodity je nahlíženo jako na ilegální. Tato skutečnost však Indonésany v nejrůznějších částech této země nepřiměla, aby se konzumace psího masa vzdali. Obchodníci se psím masem taktéž porušují zákon, který zakazuje převoz psů z důvodů šíření vztekliny. V roce 2020 bylo v Indonésii z celkových 34 pouze 8 provincií, ve kterých se tato nemoc nenacházela. Dle aktivistů je kamenem úrazu, neaktivní přístup místních úřadů k prosazování těchto zákonů a vyhlášek. Hnutí, které si klade za cíl prosazovat zákaz konzumace psího masa, bylo v minulém roce podpořeno obavami veřejnosti z potenciálních nemocí podobných Covidu-19, které by mohly být konzumací psího masa přeneseny na člověka. Podle Indonésanů obsahuje psí maso zdravé prospěšné látky, napomáhá tělní termoregulaci²¹ a dle některých obyvatel také posiluje mužskou sexuální aktivitu. Indonésie se stala jednou ze zemí, ve které propukla kampaň věnující se zákazu konzumace psího masa v Asii a která byla iniciována západními celebritymi.²²

Neasijské oblasti

Ačkoliv je konzumace psů nejčastěji spojována s Asií, nelze tvrdit, že k této skutečnosti nedochází i mimo asijské státy. Jako příklad lze uvést hned několik neasijských oblastí, kde jsou psi utráceni a konzumováni.

Na evropském kontinentu se tradičně věřilo, že je psí maso prevencí před tuberkulózou a jedlo se i v časech, kdy evropské obyvatelstvo nesužoval hladomor kvůli válce.²³ Můžeme uvést například Švýcarsko, kde je psí maso používáno a zpracováváno do masných výrobků²⁴, ačkoliv se proti této skutečnosti v této zemi zvedá vlna kritiky. Dále můžeme uvést Polsko, zde se například věří, že psí sádlo obsahuje léčivé složky.²⁵ Na africkém kontinentu se nachází zhruba 20 zemí, kde se tento druh masa pojídá, z nichž největším konzumentem je Nigérie.²⁶ V případě Spojených států amerických, ačkoliv je zde pouze malé množství nahlášených případů konzumace psího masa, je tato skutečnost legální ve 44 amerických státech a například lidé patřící k domorodému kmenu Kickapoo

²¹ PIERSON, David, Why the dog meat trade persists in Indonesia, despite consumption being illegal, 2020.

²² WALDEN, Max a ARIFAH, Iffah Nur, Dogs killed and eaten by the thousands every month in Indonesian city of Solo, 2019.

²³ SCHWABE, 1979, str. 168.

²⁴ TAYLOR, Adam, Swiss under pressure to ban the eating of dogs and cats, 2014.

²⁵ ALLAN, Laura, 16 Cultures Around The World Where Dogs Are Part Of The Cuisine, 2021.

²⁶ KHAN, Hareem, The places around the world you can still eat dog meat, 2018.

nacházejícího se v oblastech Kansasu, Oklahomy a Texasu, při tradičních festivalech psí maso konzumují a vaří z něj polévku.²⁷ Schwabe²⁸ uvádí, že je psí maso konzumováno i na Havaji a území Americké Samoy. Ačkoliv to tamní obyvatelé popírají, v poválečných časech zde bylo psí maso ceněno více než hovězí či kuřecí. Velmi zajímavý zákon týkající se psího masa nalezneme například i ve Velké Británii. I když je zde obchod s psím masem nezákonný, zákon uvádí, že zabije-li majitel svého psa humánním způsobem, jeho maso poté může legálně konzumovat. Přestože je zde takovýto zákon platný, jakékoliv případy konzumace psího masa v této zemi evidovány nejsou.²⁹

3.1 Historie konzumace psího masa na Taiwanu

Takzvaný taiwanský pes se řadí k plemenům s původem na Taiwanu. Jedná se o psí rasu řadící se k tzv. páriům, tedy loveckým psům jihoasijského původu, kteří se vyznačují charakteristikou lovce a věrného lidského společníka. Podle studie věnující se původním taiwanským psům z roku 1980, jež byla provedena za spolupráce National Taiwan University, Gifu University a Nagoya University, je taiwanský pes přímým potomkem jihoasijských loveckých psů a byl používán výhradně jako lovec a lidský společník.³⁰ Na plemeni Taiwanského psa, jenž je pro Taiwan a tamní psy charakteristický lze demonstrovat, jak bylo na psy na Taiwanu v historii nahlíženo.

Jak již bylo popsáno výše, toto psí plemeno je loveckým psem a v průběhu historie byl využíván výhradně k tomuto účelu. Song Yongyi, profesor katedry chovu zvířat na National Taiwan University prostřednictvím Zhanga³¹ uvádí, že v průběhu historie se na Taiwanu odehrály čtyři události, které téměř zapříčinily zánik tohoto plemena, a zrcadlí tak historii psů a jejich konzumaci na Taiwanu. První z těchto čtyř období probíhalo v průběhu kolonizace Taiwanu Holanďany v období 17. století. Jedná se o období, kdy původní taiwanští psi začali být kříženi se zahraničími plemeny, která byla na Taiwan přivezena kolonizátory. Další z období, kdy se na Taiwan dostala nová plemena a kdy

²⁷ COOKE, Charles W., *Let Them Eat Dog: A World Tour*, 2012.

²⁸ SCHWABE, 1979, str. 168.

²⁹ RAHMAN-JONES, Imran, *Call for a ban on people eating dog meat in the UK*, 2018.

³⁰ *Českomoravská kynologická unie*, Seznam plemen: Taiwanský pes.

³¹ ZHANG, Qianwei 張倩瑋, *Taiwan tu gou binlin meizhong 台灣土狗 瀕臨滅種*, 2006.

bylo plemeno taiwanského psa vystaveno krizi, bylo během japonské okupace na počátku 19. století. V době třetího krizového období – během druhé světové války, byli tito psi na Taiwanu vražděni Japonci z důvodu snížení psí populace v oblastech, kde se Japonci snažili zabránit vstupu amerických vojsk na Taiwan. Do této doby však neexistují přímé důkazy, že by psi na Taiwanu byli konzumováni.

Poslední z krizových období, které Song popisuje, je období, během něhož se na Taiwan přesunula Čankajškovu kuomintangská vojska po občanské válce na čínské pevnině. Jedná se o historicky první období, kdy na Taiwanu docházelo ke konzumaci psů ve větším měřítku. Podle něj to byli právě imigrující Číňané z pevninské Číny, kteří tento zvyk požívání „sladkého masa“ na Taiwan přivedli. Dle jeho slov „obyvatelé jihu“ dříve psí maso nekonzumovali. Aby dokázal svou tezi, že zvyk požívání psího masa na Taiwan s sebou přinesli až Číňané v polovině 20. století, provedl výzkum za spolupráce National Taiwan University, v němž bylo na základě archeologických pozůstatků zjištěno, že Taiwanci dříve psí maso doopravdy nekonzumovali. V průběhu tohoto výzkumu bylo zkoumáno, zda se na psích kosterních pozůstatcích nacházely jakékoliv řezné rány, které by mohly indikovat použití ostrých předmětů při konzumaci psů lidmi. Na zkoumaných kosterních pozůstatcích však nebyly nalezeny žádné známky řezů, což potvrdilo Songovo tvrzení.

3.2 Historie konzumace psího masa v Číně

Během dob nejstarší historicky zaznamenané čínské vládnoucí dynastie Shang (přibližně 16. – 10. st. př. n. l.) byli psi zmiňováni na kostech při věštebných rituálech a byli používáni jako oběti. Vzhledem k faktu, že v dobách starověké Číny bylo zvykem obětovat pouze zvířata, která lidmi mohla být zkonsumována, lze usoudit, že v období dynastie Shang se psí maso jedlo. Další z tradic v této době byla jmenovat obětní zvířata podle účelu, ke kterému byla využívána. Pes byl například nazýván jako „zvíře, z něhož se vaří polévka“.³² Ačkoliv přímé důkazy z této doby neexistují, tyto skutečnosti silně napovídají tomu, že bylo psí maso konzumováno hojně.

Zvyk obětování psů se uchoval i během období dynastie Zhou (cca 10. – 3. st. př. n. l.). Ve starověké Číně bylo psí maso stejně jako maso vepřové

³² COLLIER, V. W. F., *Dogs of China & Japan in nature and art*, 1921, str. 23.

považováno za hlavní lidský příjem bílkovin a s výjimkou několika orgánů, jako jsou např. játra, bylo povoleno zkonzumovat jakoukoliv část psího těla. V této době bylo psí maso velice ceněno a bylo podáváno např. císaři jako delikatesa či učencům, kteří se chystali na zkoušky, pro snížení únavy.³³

Během vlády dynastie Han (206 př. n. l. – 220 n. l.) byl pes jedním z nejčastějších motivů kreseb na kamenných malbách. Tyto malby poměrně věrně reflektovaly společenský život této doby a poskytovaly informace, jakým způsobem bylo se psy zacházeno. Dle četnosti výskytu těchto zvířat na malbách z tohoto období lze usoudit, že mezi psy a lidmi byl během dynastie Han poměrně blízký vztah.³⁴ Na druhou stranu však právě během tohoto období nastal pomyslný vrchol konzumace psího masa ve starověké čínské historii a společnost považovala psa za cenný pokrm. Psí maso mělo dokonce vyšší hodnotu než vepřové či kuřecí maso.³⁵

V pozdějším období, během vlády dynastií Sui (581–618) se Číňané začali odklánět od zvyku pojídání psů. Tento trend mohl být zapříčiněn několika důvody. Nejpravděpodobnějším však může být šíření buddhismu a islámu, tedy náboženství, která zakazovala konzumaci určitých zvířat včetně psů. Příslušníci vyšších tříd se postupně začali vyhýbat psímu masu, čímž postupně začala být jeho konzumace společensky tabuizovaná.³⁶

Během období dynastie Tang (618–906) pak bylo například zakázáno servírovat psí maso na oficiálních událostech.³⁷ O několik desítek let později během vlády dynastie Song (960–1279), byly psí části, například zuby, vnitřní orgány či psí pohlavní ústrojí, namísto konzumace používány k léčebným účelům. Psí genitálie podle Číňanů například napomáhaly s mužskou impotencí a dalšími reprodukčními problémy.³⁸

V dobách vládnoucích dynastií Yuan (1271–1368), Ming (1368–1644) a Qing (1644–1911) bylo na psy nežli jako na pokrm, spíše nahlíženo jako na ochránce

³³ MORGAN, Carole, *Dogs And Horses In Ancient China*, 1974, str. 62.

³⁴ LIU, 2020, str. 56.

³⁵ Ibid, str. 59.

³⁶ DAI, Wangyun, *7,000 Years of the Dog: A History of China's Canine Companions*, 2018.

³⁷ LI, Peter J., SUN Jiang a YU, Dezhi, *Dog "Meat" Consumption in China: A Survey of the Controversial Eating Habit in Two Cities*, 2017, str. 514.

³⁸ HURLEY, 2016, str. 131.

a pomocníky, a jejich konzumace tak byla shledávána jako nechutná a nepřijatelná.³⁹ Příkladem může být psí plemeno pekingský palácový psík, na které bylo během období vlády dynastie Qing nahlíženo jako plemeno božského původu. Číňané tomuto plemenu připisovali inteligenci a ušlechtilost. Sláva a oblíbenost této rasy u vysokých úředníků poskytla příslušným psům císařskou ochranu a jejich chov byl císařským privilegiem.⁴⁰

Od začátku 20. století se čínská společnost potýkala s nepokoji a neúspěšnými experimentálními politikami, což vyústilo v opakovaný nedostatek jídla pro Číňany. Na psy tak bylo po většinu tohoto století nahlíženo jako na zdroj nedostatkového masa a na jejich chov jako na společensky nepřijatelný akt.⁴¹ Od založení Čínské lidové republiky v roce 1949 bylo až do 70. let na vlastnění psa coby domácího mazlíčka nahlíženo jako na buržoazní výstřelek a společenský hazard. Psi byli vnímáni pouze jako strážci, pastevečtí pomocníci a zdroj jídla. Tomu, že byli psi vnímáni jako lidská potrava, napomáhala tehdejší nepříznivá politická a hospodářská situace, která lidem neumožňovala chovat psy jako mazlíčky, nýbrž pouze jako cenný zdroj potravy.⁴² Po dobu vlády Mao Zedonga byly miliony psů utraceny, neboť komunističtí kádrové věřili, že psi byli konkurencí v souvislosti spotřeby potravin pro vyhladovělé čínské občany. Dalším z důvodů jejich usmrcování bylo například i využití jejich srsti pro výrobu pokrývek pro Čínskou lidovou osvobozenou armádu během období Korejské války.⁴³ Četnost zabíjení a konzumace těchto zvířat se zvýšila během období Kulturní revoluce⁴⁴ (1965– 1969), během které se zvyk pojídání tohoto druhu masa opět stal velmi častým jevem mezi lidmi. Kdokoliv, kdo si v této době dovolil chovat psa jako domácího mazlíčka, byl společností odsouzen, potrestán či dokonce popraven. Od 80. let byli psi označeni jako „neblahý vliv na společenský řád“ a ČLR několikrát vydala nařízení

³⁹ LI, SUN a YU, 2017, str. 514.

⁴⁰ PETTIER, Jean-Baptiste, Saving China's dogs: social transformation and moral conflicts in Chinese society, 2020, str. 2.

⁴¹ LI, SUN a YU, 2017, str. 514.

⁴² CAO, 2015, str. 102.

⁴³ SENDZIMIR, Vanda, Dog Days in China, 1995, str. 5.

⁴⁴ Velká proletářská kulturní revoluce (无产阶级文化大革命 Wuchan jieji wenhua dageming) byla politická kampaň, kterou rozpoutal Mao Zedong. Během tohoto období čínských dějin bylo hlavním cílem vymýcení kapitalismu. Tato politika však zapříčinila rozvrácení ekonomiky, nepokoje mezi občany, řádění rudých gard, chaos v čínské společnosti a nenávratné škody na čínském historickém a kulturním dědictví.

nakazující likvidaci psů.⁴⁵ Dle Sendzimira⁴⁶ v říjnu 1983 pekingská vláda prohlásila, že psi mají nepříznivý vliv na čínskou společnost, načež jich bylo skoro čtvrt milionu zabito elektrickým proudem, utopeno či ubito k smrti a mnoho z těchto psů bylo poté i zkonsumováno. Lidé, kteří tomuto jednání oponovali, byli sankciováni pokutou až ve výši 50 USD⁴⁷.

V 90. letech minulého století se přístup ke psům znovu začal měnit. Psi byli zakázáni ve městech a příměstských regionech a mohli být chováni pouze ve venkovských oblastech. Nicméně během období přelomu minulého a tohoto století nastala v čínské společnosti změna a na psy začalo být stále více nahlíženo jako na lidské společníky nežli jako na zdroj masa. Zákaz chovu psů v městských oblastech byl zrušen a spolu s rostoucím důrazem na socioekonomický status jednotlivců se stal pes jakýmsi symbolem luxusu a finančního růstu čínských občanů.⁴⁸

4 Moderní taiwanská společnost a konzumace psů

Novodobý životní styl lidí žijících na Taiwanu a v Číně, který byl v posledních desetiletích silně ovlivněn zahraničními médii, touhou po životě v moderních, oproti venkovským oblastem, bohatších městech, s sebou přinesl změnu, díky níž se mění hodnoty a pozice psích společníků v lidských životech. Dle Liho⁴⁹ byly diskuze o právech a životních podmínkách zvířat indikátory náhlé změny ve východoasijské sociální sféře. Jako příklad uvádí rostoucí povědomí o právech psů v souvislosti s nárůstem počtu jejich chovu v městských oblastech. Právě to se stalo jakýmsi ukázkovým modelem zrcadlícím nově započatou sociální transformaci mezi Taiwanci a Číňany v 90. letech minulého století. S tímto souhlasí i Cao⁵⁰, která taktéž uvádí, že změna politiky týkající se psů byla

⁴⁵ HURLEY, 2016, str. 137.

⁴⁶ SENDZIMIR, 1995, str. 5.

⁴⁷ S ohledem na inflaci by 50 USD v roce 1983 odpovídalo téměř 140 USD v roce 2022, tedy přibližně hodnotě 3 000 Kč. (Zdroj: WEBSTER, Inflation Calculator.)

⁴⁸ HURLEY, 2016, str. 138.

⁴⁹ LI, The Evolving Animal rights and welfare debate in China: political and social impact analysis, 2006, str. 121.

⁵⁰ CAO, 2015, str. 104.

indikátorem vyvíjející se moderní východoasijské společnosti a přístupu jejich obyvatel k těmto zvířatům.

Mezi dalšími skutečnostmi ovlivňující chov psů jako mazlíčků v čínských a taiwanských domácnostech hráli a i dnes stále hrají velkou roli socioekonomické faktory. Pro lidi, kteří jsou finančně zajištěni, je o mnoho jednodušší chovat psy jako domácí mazlíčky. Jedná se o jednoduchou rovnici, mají-li majitelé psů dostatek příjmů, mohou si v rámci svého rozpočtu dovolit žít i psího společníka. Pokud se naopak člověk nachází v nestabilní ekonomické situaci, je pro něj chov dalšího „člena rodiny“ finanční zátěží.⁵¹ Na tento fakt poukazují i Doi a Pettier⁵², kteří uvádí, že množství aktivistů se snažilo o osvětu týkající se přístupu k chovu psů v domácnostech a vybízeli majitele, aby zvážili, zda je jejich socioekonomická situace dostačující a vyhovující pro chov domácího mazlíčka. Kvůli současným společenským trendům, mezi nimiž lze jmenovat například silnější zaměření na kariéru jedince a o to větší finanční příjem, odkládání manželských sňatků, stěhování do měst či *politika jednoho dítěte*⁵³, jež byla implementována v ČLR⁵⁴, se chov domácích mazlíčků ve vlastních domácnostech stal důležitou součástí životů obyvatel východní Asie. Tamní majitelé psů tak začali stále více klást důraz na životní podmínky svých mazlíčků.⁵⁵

Počet městských obyvatel, kteří se ve svých bytech rozhodli chovat psy nebo kočky jako domácí mazlíčky na přelomu 20. a 21. století rychle narostl. Zajímavým důkazem o zvýšení oblíbenosti domácích mazlíčků na Taiwanu a v Číně v tomto období může být i fakt, že do konce 80. let 20. století neexistoval čínštině výraz, který bychom do češtiny přeložili jako „domácí mazlíček“ (anglicky „pet“). Výraz „chongwu“ (宠物), kterým je dnes v moderní čínštině domácí mazlíček označován, se v čínských slovnících objevil

⁵¹ HURLEY, 2016, str. 138.

⁵² DOI, Kazuschige a PETTIER, Jean-Baptiste, *Animal Protection in China and Japan: The Ambiguous Status of Companion Animals in Rapidly Changing Societies*, 2018, str. 204.

⁵³ *Politika jednoho dítěte* byla jednou z populačních politik implementovaných v ČLR. Tato politika, jež byla zavedena mezi lety 1979–2015, limitovala počet dětí na domácnost. Mimo výjimky bylo ženám povoleno během tohoto období porodit pouze jedno dítě. Za dobu implementace této politiky je odhadováno, že bylo zabráněno narození přibližně 200–400 milionů dětí. (zdroj: HAYES, Adam, *One-Child Policy*, 2021.)

⁵⁴ PETTIER, 2020, str. 4.

⁵⁵ TUNG et al, *Surveys of dog populations in Taiwan from 1999 to 2009*, 2010, str. 182.

poprvé až na přelomu 80. a 90. let minulého století.⁵⁶ Zvýšení zájmu o chov mazlíčků v městských domácnostech, které velmi úzce koresponduje s transformací čínské společnosti, se stalo symbolem modernizace východoasijské společnosti během období přelomu 20. a 21. století.⁵⁷

Oproti kladné stránce společenského postoje, díky němuž začalo stále více lidí chovat psy a kočky v domácnostech, se však projevila i druhá negativní stránka. Z důsledku opouštění již dále nechtěných domácích mazlíčků a nedostatečné či neochotné sterilizace se zároveň zvýšil i počet toulavých záměrně opouštěných zvířat. Tato zvířata byla ve velkém množství případů posléze zkonsumována. Volně pobíhající zvířata se na Taiwanu a v Číně stala fenoménem, díky kterému se začaly mezi lidmi vyskytovat obavy o osudy těchto zvířat. Lidé se taktéž začali zajímat o zdravotní rizika u zvířat i lidí, které s sebou toulaví psi přinášeli, a zároveň se lidé začali zabývat krádežemi, trestnými činy a dalšími ilegálními aktivitami konanými za účelem konzumace nejen toulavých psů.⁵⁸

Častým prostředkem, jak poukázat na ilegální aktivity a nevyhovující situaci s toulavými psy na Taiwanu a v ČLR, se staly kampaně a petice domácích i zahraničních aktivistů. Tyto kampaně si kladly za cíl čínským obyvatelům přiblížit problémy související s konzumací psího masa a změnit tak jejich postoj vůči psům. Aktivisté tvrdí, že psí osudy jsou determinovány životy jejich majitelů a jako hlavní příčinu špatného chování vůči psům uvedli nepříznivé životní podmínky lidí chovajících tyto psy. Ve svých kampaních se ve většině případů soustředili a zároveň se snažili osvětlit veřejnosti dvě hlavní hlediska spojené s konzumací psů. Zaprvé, že pes je zvíře, které by nemělo být konzumováno, neboť má city a vlastní osobnost, a zadruhé upozornit na potenciální zdravotní rizika a nebezpečí, které s sebou jejich konzumace přináší.⁵⁹

⁵⁶ CAO, 2015, str. 100–101.

⁵⁷ PETTIER, 2020, str. 4.

⁵⁸ CAO, 2015, str. 100–101.

⁵⁹ PETTIER, 2020, str. 6–8.

4.1 Počátky zákazu konzumace psího masa

Zákon o ochraně zvířat 1998

Jak již bylo výše zmíněno, Taiwan lze charakterizovat jako jednu z asijských zemí, kde se ve velkém měřítku nachází volně pobíhající psi. Na přelomu 80. a 90. let minulého století značně narostl počet toulavých psů, například v roce 1992 bylo odhadováno, že přibližně 1,3 milionu, tedy 36 % z tehdejšího celkového počtu psů na Taiwanu, bylo klasifikováno jako toulavých. Špatné životní podmínky těchto zvířat a nedostatečné úsilí vládních orgánů o zlepšení situace přitáhlo pozornost jak jedinců, tak i celosvětových médií, což se stalo impulsem pro aktivní snahu o ochranu zvířat na Taiwanu.⁶⁰

V 80. a 90. letech minulého století se problematikou toulavých psů zabývala Správa ochrany životního prostředí (行政院環境保護署 Xingzheng yuan huanjing baohu shu, Environmental Protection Administration, EPA). Ačkoliv se těmto zvířatům oficiálně EPA věnovala, nezaměstnávala však vlastní veterináře, kteří by poskytli své znalosti a odbornou péči, čímž nebylo dosaženo optimální péče o toulavé psy. Z důvodu neefektivního řešení problematiky se mezinárodní organizace a místní asociace snažily urgovat taiwanskou vládu k implementaci politiky řešící problém se psy. Reakcí taiwanské vlády na tyto skutečnosti bylo schválení *Zákonu o ochraně zvířat (Animal Protection Act, 動物保護法 Dongwu baohu fa)*⁶¹ dne 4. 11. 1998.⁶²

Tento zákon například uvedl v platnost program sterilizace psů či nařizoval povinnou registraci psů a registrační poplatky. Od 1. září 1999, kdy byl celostátní registrační systém zaveden, do konce října 2000 dokončilo registraci 510 000 psů, tedy přibližně čtvrtina z celkového počtu domácích mazlíčků v tomto roce. Registrace, jež byla možná i online, shromažďovala informace z lokálních registračních úřadů a poskytovala službu „ztrát a nálezů“ pro majitele, kteří své psy ztratili.⁶³ Dalším z uzákoněných nařízení byly pokuty za opuštění domácích zvířat a veterinární dohled nad

⁶⁰ HSU, Yuying, Dog Keeping in Taiwan: Its Contribution to the Problem of Free-Roaming Dogs, 2003, str. 2.

⁶¹ Council of Agriculture, Executive Yuan, Xingzhen yuan nongye weiyuanhui 行政院農業委員會, Animal Protection Act, 1998.

⁶² TUNG et al, Surveys of dog populations in Taiwan from 1999 to 2009, 2010, str. 176.

⁶³ Council of Agriculture, Executive Yuan of Republic of China (Taiwan), Animal Protection.

eutanázií prováděnou v útulcích pro zvířata, neboť v minulosti byla zvířata v některých státech vlastněných útulcích usmrcována nehumánními způsoby, např. elektrickým proudem bez dozoru, topením, dušením, otrávením či vyhladováním.⁶⁴ Provádět eutanázii od roku 1999 bylo možné pouze ve státních útulcích, a všechny soukromé útulky již nadále usmrcení zvířat vykonávat nemohly.⁶⁵

Vláda v návaznosti na vyhlášení nového *Zákona o ochraně zvířat* poté implementovala několik kroků, které si kladly za cíl situaci s pouličními psy nadále vylepšovat. Za příklad lze uvést pravidelné průzkumy zavedené od roku 1999 týkající se počtu psů chovaných v domácnostech, které jsou prováděny každé dva roky, a počtů toulavých psů, jež jsou realizovány každých pět let.⁶⁶ V roce 2000 byla National Taiwan University pověřena vládou, aby provedla sčítání psů. Výsledky tohoto průzkumu ukázaly, že v srpnu 2000 bylo na Taiwanu přibližně 2,46 milionů psů, z nichž 1,8 milionu byli psi chovaní v domácnostech a zbylých 660 000 byli psi toulaví.⁶⁷ Dalším příkladem z nově zavedených vládních nařízení bylo vybudování a zrekonstruování 42 veřejných zvířecích útulků v roce 1999. O dva roky později byly zavedeny standardní postupy odchycení, přemístění či případné adopce toulavých psů. V roce 2001 bylo zakázáno zabíjet domácích zvířata (včetně koček a psů) za účelem jejich konzumace či za účelem jakéhokoliv komerčního využití. V tomto roce však samotná konzumace nebo obchod s tímto masem dosud nijak trestány nebyly. Zákaz obchodování se psím a kočičím masem byl uveden v platnost v roce 2003.⁶⁸ V rámci nových vládních nařízení z roku 2001 byl definován systém licencí nutných k podnikání týkajícího se zvířat. Po implementaci těchto nařízení, přestože byly výše zmíněné kroky poměrně úspěšné, se na Taiwanu nezákonné zacházení psy vyskytovalo i nadále.⁶⁹

Příkladem úspěšné implementace mohou být samotná čísla: počet volně pobíhajících psů mezi lety 1999 a 2000 se v hlavním městě Taipei snížil z 55 000 na

⁶⁴ HSU, 2003, str. 3.

⁶⁵ TUNG et al, 2010, str. 178.

⁶⁶ TUNG et al, 2010, str. 176.

⁶⁷ *Council of Agriculture, Executive Yuan of Republic of China (Taiwan)*, Animal Protection.

⁶⁸ *The World*, Taiwan bans eating dogs and cats. But the meat trade is still big business in Asia, 2017.

⁶⁹ TUNG et al, 2010, str. 176.

18 000 psů.⁷⁰ Průzkumy realizované mezi roky 1999–2009 ukázaly, že počet psů na Taiwanu, kteří byli chováni jako domácí mazlíčci, se mezi lety 1999–2007 snížil, poté se mírně zvýšil a následně opět klesal. Počet toulavých psů zaznamenaný v roce 1999 byl odhadován na necelých 614 000, o 5 let později se jednalo o 120 000 psů a v roce 2009 bylo odhadováno, že počet volně pobíhajících psů na Taiwanu byl 86 000.⁷¹ Z těchto čísel můžeme vyčíst, že snaha čínské vlády o řešení problému toulavých psů na Taiwanu byla poměrně úspěšná a v rozmezí deseti let se počet těchto zvířat skutečně snížil, ba dokonce sedmkrát.

4.2 Ilegální prodej psího masa v Kaohsiungu

V roce 2011 aktivisté pro ochranu zvířat kritizovali vládu druhého největšího taiwanského města Kaohsiungu za lhostejný přístup k restauracím ilegálně podávající psí maso. Asociace *Kaoshiung Concern Stray Animals* během vlastního vyšetřování zjistila, že ačkoliv byli majitelé nejmenovaného podniku v okrese Pingtung za protiprávní servírování psího masa několikrát pokutováni, své restaurace, v nichž servírovali psí maso, nadále provozovali.

V této době dle *Zákona o ochraně zvířat* bylo již komerční zabíjení těchto zvířat a prodej jejich masa a ostatků zakázáno.⁷² 10. prosince 2015 bylo v Kaohsiungu schváleno nařízení zakazující konzumaci psího a kočičího masa, jednalo se tak o historicky první taiwanské město, které tuto vyhlášku uvedlo v platnost. Ředitel úřadu pro ochranu zvířat města Kaohsiungu Hsu Jung-pin (徐榮彬) uvedl, že městská vláda měla v úmyslu praktiky týkající se konzumace psů i koček dále omezit, a proto jejich konzumaci zakázala. Podle nařízení, jež bylo navrženo správním úřadem města Kaohsiung a předloženo vládě jako návrh zákona, za konzumaci psího či kočičího masa lidem v této době hrozila pokuta od 15 000 TWD do 75 000 TWD.⁷³

⁷⁰ HSU, 2003, str. 3.

⁷¹ TUNG et al, 2010, str. 179–180.

⁷² *Taiwan News*, Kaohsiung City: Government indifferent to dog meat restaurants: advocates, 2011.

⁷³ *Taipei Times*, Kaohsiung passes new dog, cat meat laws, 2015.

4.3 Současná legislativa

11. dubna v roce 2017 byla Legislativním dvorem (jüanem) Čínské republiky (行政院農業委員會 Xingzheng yuan nongye weiyuanghai) na Taiwanu předložena řada změn v *Zákoně o ochraně zvířat* a později, dne 26. dubna 2017, byla tato novela zákona prezidentkou Tsai Ing-wen (蔡英文) schválena. Jednalo se o novelizaci zákona, která mimo jiné zakazovala nejen prodej, ale explicitně i samotnou konzumaci psiho a kočičího masa či jakýchkoliv jiných částí těchto zvířat.

Přesné oficiální znění novely zákona v čínštině:⁷⁴

第 12 條:

3 任何人不得因第一項第一款所定事由，有下列行為之一：

一、宰殺犬、貓或販賣、購買、食用或持有其屠體、內臟或含有其成分之食品。。

Tuto novelu lze do češtiny přeložit následovně:

Článek 12:

12.3 Je zakázáno činit cokoliv z následujícího, a to ani pod záminkou článku 12.1.1:

12.3.1 zabití psa/kočky, prodej, nákup, konzumace nebo vlastnění ostatků (pozůstatky z jatek či droby) nebo potravin obsahujících jejich složky.

Podle novely tohoto zákona byly doplněny a obměněny sankce v případě porušení tohoto zákona. V případě porušení tohoto ustanovení hrozí pachateli pokuta až ve výši od 50 000 TWD – 250 000 TWD a zároveň mohou být zveřejněny pachatelovo jméno, fotografie a detaily přestupku, za nějž byl odsouzen. V souvislosti s tímto zákonem bylo taktéž zakázáno řidičům automobilů a motocyklů za sebou táhnout zvířata na vodítku pod pokutou 15 000 TWD – 75 000 TWD.⁷⁵

⁷⁴ *Quanguo fagui ziliao ku* 全國法規資料庫, Dongwu baohu fa 動物保護法, 2021.

⁷⁵ *Library of Congress*, Taiwan: Animal Protection Law Amended, 2017.

5 Moderní společnost ČLR a konzumace psů

Diskuze týkající se zvířecích práv a změna pohledu společnosti na psy mají v ČLR počátky přibližně ve stejném období jako na Taiwanu. Yang Tongjin, vědec působící v Čínské akademii sociálních věd (CASS), v roce 1993 napsal článek uvádějící západní myšlenky týkající se zvířecích práv. Jednalo se o pravděpodobně první čínský text, jenž sumarizoval a komplexně popisoval západní pohled na tuto problematiku. Přestože byly základní myšlenky tohoto textu v následujícím období potlačeny z důvodu společensko-politického úpadku způsobeného Masakrem na náměstí nebeského klidu, i tak se v čínské společnosti se objevily počátky debaty, která mezi Číňany přinesla dříve nepřilíš diskutované úvahy nad zvířaty, jejich ochranou a právy. Impulsem k této debatě mohlo být, jak již bylo zmíněno, že se u množství Číňanů v důsledku krize způsobené masakrem na náměstí nebeského klidu posléze začaly objevovat filantropické myšlenky.

Dalším z potenciálních podnětů mohla být skutečnost, že se v 90. letech na pevninskou Čínu z Taiwanu dostal čínský překlad díla *Animal Liberation* autora Petera Singera, tedy knihy, která je považována jako základní filosofický text pojednávající o svobodě zvířat. V neposlední řadě hrály velmi důležitou roli mezinárodní organizace a osobnosti, které v období 90. let působily na čínské pevnině, a které tak umožnily přístup čínským intelektuálům k západním hodnotám, včetně těch týkajících se ochrany zvířat.⁷⁶

V roce 2002 publikoval další z akademiků CASS Qiu Renzhong článek s názvem *动物权利何以可能?* (*Dongwu quanli heyi keneng?*, do češtiny lze název přeložit jako „*Jsou práva zvířat možná?*“). Oproti Yangovu článku, ten Qiuovův rozpoutal vášnivou debatu, neboť na rozdíl od Yanga ve své eseji diskutoval nejen zvířecí práva v ČLR, ale také apeloval na změnu přístupu obyvatelstva a obměnu čínské legislativy.⁷⁷

Další z událostí, která v Číně dala impuls k debatě týkající se zvířecích práv, byl incident ze začátku roku 2002. Univerzitní absolvent Liu Haiyang v Pekingské ZOO nejprve polil a poté nechal pět tamních chovaných medvědů zkonzumovat kyselinu sírovou, aby dle jeho slov „ukojil svou zvědavost a zjistil, zda jsou zvířata inteligentní

⁷⁶ LI, 2006, str. 111–112.

⁷⁷ Ibid, 111–112.

a jak vnímají bolest“. Tři z těchto zvířat na následky zranění podlehla. Do této doby v Číně neexistovala jakákoliv legislativa zakazující krutost na zvířatech, a tak byl Haiyang za svůj čin pouze obviněn z trestného činu poškozování státního majetku a byl ušetřen jakéhokoli trestního postihu. Professor Song Wei z University of Science and Technology of China uvedl, že hlavním důvodem tohoto trestného a surového činu není nemorálnost na straně Haiyanga, nýbrž malá osvěta týkající se ochrany zvířat a nedostatečné vzdělání v tomto ohledu, a proto je Haiyang samotnou obětí systému.⁷⁸

Všechny tyto skutečnosti měly za příčinu proměnu lidské percepce psů a dalších zvířat v ČLR. Podle Pettiera společenská transformace v 90. letech minulého století, během níž se začaly měnit hodnoty a pozice psů v lidských životech, rozdělila již tak roztržštěnou a nehomogenní čínskou společnost na dva větší tábory: lidi, kteří považují psi za své společníky a tedy zvířata, jež potřebují naši ochranu, a na lidi, kteří věří, že psi se řadí k hospodářským zvířatům a měla by být konzumována.⁷⁹

Důležitým aspektem v definování role psa v čínské společnosti byla a stále je i kultura. Proti aktivistům bojujícím za zvířecí práva se staví kulturní dědictví čínského národa. Konzumace a špatné zacházení zvířat bývají obhajovány kulturně-komerčními zájmy, díky nimž jsou práva zvířat v některých případech odsouvány do pozadí a konzumace společenských zvířat je tak alespoň částí populace vnímána jako kulturně vhodná. Ostatně odmítání zvířecích práv ve jménu společenského blaha a čínského kulturního dědictví obhajoval i profesor Tsinghua University Zhao Nanyuan, který tvrdí, že „ochrana zvířat je nelidská a zároveň v opozici s čínskou kulturou“. ⁸⁰ Dle profesora Zhaa by mělo být na čínské obyvatelstvo apelováno a mělo by být vedeno k ostražitosti a strážlivosti, neboť západní myšlenky ochrany zvířat jsou pro Čínu pouhou „snůškou zahraničního odpadu“. ⁸¹

Jak již bylo dříve zmíněno, poměrně důležitou roli v utváření pozice psa v ČLR hráli a nadále hrají čínští a zahraniční aktivisté. Podle Pettiera⁸² hrál významnou roli

⁷⁸ BROWN, Hannah, Yulin Lychee and Dog Meat Festival: a shift in focus, 2018, str. 197.

⁷⁹ PETTIER, 2020, str. 1.

⁸⁰ PETTIER, 2020, str. 9.

⁸¹ LI, 2006, str. 113.

⁸² PETTIER, 2020, str. 3.

v transformaci vnímání psů v čínské společnosti Hong Kong, neboť v této oblasti na konci minulého století pobývali aktivisté za zvířecí práva amerického či evropského původu, díky nimž byl v roce 1991 založen program s názvem *Dr. Dog*. Tento program se později stal základem organizace *Animals Asia* v roce 1998. Díky této organizaci bylo uskutečněno několik iniciativ, které si kladly za cíl přiblížení psů a jejich potřeb hongkongské mladé generaci. Zároveň se stala základem budoucích spolků bojujících za práva domácích zvířat. Dle zakladatele iniciativy *Dr. Dog* Jilla Robinsona bylo hlavním úkolem celého hnutí ukázat občanům, že tato zvířata se řadí k lidským společníkům a nikoliv k hospodářským zvířatům.

K aktivitám hongkongských aktivistů se zároveň přidaly i kampaně přicházející ze zahraničí, většinou ze Západu, které kritizovaly vztah Číny k zvířatům, specificky psům. Tyto kampaně byly vedeny světoznámými osobnostmi, a díky tomu měla kritika cílená na čínské aktivity široký dosah mezi lidmi na celém světě. Příkladem kampaně, která byla z pohledu jejich organizátorů úspěšná, může být například online kampaň roku 2011 bojující proti slavnosti psiho masa Jinhua Hutou Dog Meat Festival (金华湖头狗肉节 Jinhua hutou gourou jie), dříve každoročně konanou v provincii Zhejiang. Tento tradiční festival, jenž býval pořádán po dobu 600 let, byl v září 2011 zrušen po tom, co byli místní úředníci konfrontováni a kritizováni za nehumánní praktiky aplikované během konání festivalu. Strašlivé fotografie z místa konání zobrazující zubožená torza psích těl zaplavily internetové servery, díky čemuž byl veřejností na organizátory vyvinut nátlak, aby byl festival zrušen. Místní úřady na vlnu kritiky ze strany veřejnosti a aktivistů za zvířecí práva reagovaly, načež dle jejich slov „s respektem na názor veřejnosti“ festival zakázali.⁸³

Snaha o poukázání na situaci psů v Číně a s ní spojená transformace lidské percepce těchto zvířat se neprojevilily pouze u lidí, kteří do Číny imigrovali ze zahraničí, nýbrž i u samotných Číňanů. Od 90. let 20. století, v období bezprostředně po masakru na náměstí Nebeského klidu, během něhož se lidé ocitli v jakési morální krizi, a začaly se u nich objevovat filantropické myšlenky, se stále více do popředí začali dostávat Číňané, kteří své životy zasvětili psům. Ve většině případů se jednalo o lidi z bohatších vrstev, o podnikatele, kteří své morální hodnoty, peníze, energii a čas byli ochotni

⁸³ CAO, 2015, str. 162.

investovat do ochrany psů a příslušného vzdělání svých spoluobčanů. Stejně jako aktivisté v Hong Kongu z přelomu 20. a 21. století, se i tito čínští aktivisté rozhodli zlepšit a poukázat na špatné životní podmínky psů v Číně a ukončit jejich lidskou konzumaci.⁸⁴

Postoj a boj Číňanů za změnu vnímání psů a koček v Číně byl oproti snaze zahraničních aktivistů poměrně zdrženlivý, což však neznamenal, že se lišil jejich společný názor na ukončení konzumace psího masa. Podle aktivistů bylo požívání tohoto druhu masa pouhým důsledkem bídy, která obyvatelstvo v minulosti sužovala, a v dnešní moderní a podstatně bohatší Číně pro tento zvyk již není prostor.⁸⁵ Tento podle aktivistů historický fenomén spojený s chudobou však naráží na fakt, že psí maso je v dnešní době podáváno především při slavnostních příležitostech, a ani zdaleka se nepřibližuje potravě chudých lidí. Další z faktů, na který bylo aktivisty poukazováno, byla skutečnost, že mezi vysokými výdaji na chov psů a nízkou cenou prodávaného psího masa panuje obrovský nepoměr a pes je tedy silně podhodnocen v rámci své nejen společenské, nýbrž i tržní hodnoty.⁸⁶

Doi a Pettier⁸⁷ dále poukazují na fakt, že ne všichni zvířecí aktivisté stavící se za jejich práva, vždy odmítají konzumaci psího masa. Určité množství aktivistů konzumaci psího masa přijímá a neodporuje tomuto zvyku, avšak pouze v případě, zkonsumuje-li majitel svého vlastního chovaného psa. Tito aktivisté konzumaci psího masa dále nepodporují pouze v případě, je-li jeho prodej zkomercializován a psího maso bylo získáno nehumánním nebo ilegálním způsobem, tedy například ukradením psího mazlíčka jinému majiteli, či chováním psů v nehygienických a nelidských podmínkách.

Pozice psa v čínské společnosti prošla proměnou, která je však prozatím limitována urbanizovanými oblastmi. Jak již bylo zmíněno výše, pohled na psa jako na mazlíčka a možnost jeho chovu v domácnosti je i mimo jiné determinovaný finanční stránkou jedince. Z důvodu nejednotného společenského postoje, který je ovlivněn mnohými faktory, je změna pohledu na psa v čínské společnosti prozatím nedokončená a pes se

⁸⁴ PETTIER, 2020, str. 4

⁸⁵ Ibid, str. 7.

⁸⁶ Ibid, str. 4-6.

⁸⁷ DOI a PETTIER, 2018, str. 205.

stále ocitá na dvou miskách společenský vah: na jedné straně je vnímán jako zvíře s vlastními právy a na straně druhé jako zvíře hospodářské, a tedy i jako zdroj masa.⁸⁸

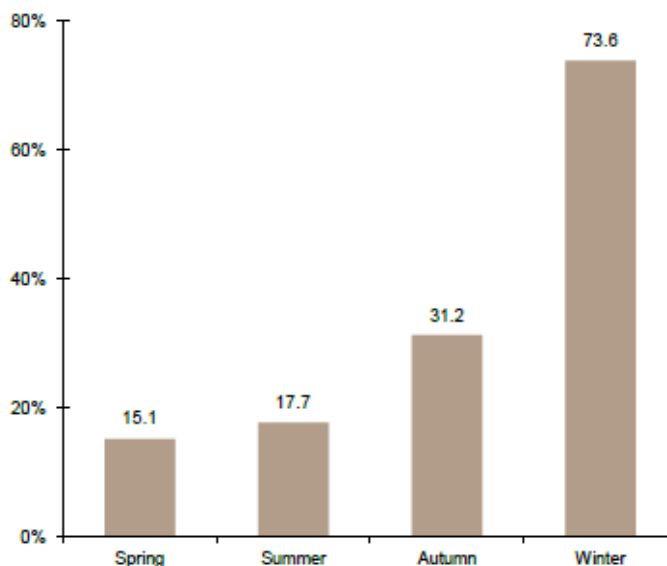
Psi v rurálních oblastech

Organizace *Animals Asia* v roce 2013 provedla průzkum⁸⁹, v němž byly zkoumány životní podmínky psů v čínských rurálních oblastech, proočkovanost, sterilizace psů a ilegální obchod se psím masem. Tento průzkum byl proveden na venkově ve 28 čínských provinciích. Výsledky ukázaly, že na čínských vesnicích většina z respondentů chovala psy pro neobchodní účely, jako jsou například ochrana obydlí, chov mazlíčka či „pro zábavu“. Obrovské množství psů na čínském venkově však nebylo očkováno a kastrováno. To mělo za následek vysoký a poměrně těžce kontrolovaný každoroční přírůstek psů a velmi malé povědomí o důležitosti očkování jako prevenci před psími chorobami a před nemocemi, které mohou být přeneseny z psů na člověka při konzumaci nakaženého masa.

Tento průzkum dále uvádí, že mezi lety 2008–2012 se 70 % respondentů setkala s náhlým zmizením vlastního psa. Účastníci průzkumu ze 40 % celkových zkoumaných oblastí uvedli, že v daném období došlo v těchto lokalitách k vysokému počtu ztrát psů a nejčastěji se tak dělo v období podzimních a zimních měsíců (viz graf č. 1). Jako hlavní důvod zmizení psů tři čtvrtě dotázaných uvedlo krádež kvůli psímu masu, což také koresponduje se skutečností, že konzumace psího masa nabírá na popularitě právě během zimních měsíců.

⁸⁸ PETTIER, 2020, str. 8.

⁸⁹ *Animals Asia*, An Animals Asia investigation: Report No. 3: China's rural dogs in crisis, 2015, str. 3–9.

Graf č. 1: Četnost krádeží psů v rurálních oblastech dle ročních období v procentech. (zdroj: *Animals Asia*, An Animals Asia investigation, Report No. 3: China's rural dogs in crisis. 2015, str. 5)

Necelých 70 % respondentů věřilo, že způsoby, jakými se zloději zmocnili psů, byly nehumánní a psi byli otráveni návnadou či šipkou. Majitelé, kteří o svého psa přišli, však v 90 % případů nekontaktovali místní policii a dále tuto událost neřešili, ačkoliv většina z dotázaných souhlasila, že zloději by měli být za takovýto zločin potrestáni. Jako nejčastější řešení problému kradených psů na vesnicích bylo uvedeno, že majitelé se rozhodli psy chovat ve vnitřních prostorách svých obydlí namísto prostor venkovních. Druhou nejčastější odpovědí na otázku řešení krádeží psů, kterou označilo 38 % dotázaných, byla redukce poptávky po psím mase.

Obr. č. 2: Oblasti průzkumu (zdroj: *Animals Asia*, An Animals Asia investigation, Report No. 3: China's rural dogs in crisis. 2015, str. 2.)

Průzkum ukazuje, že 80 % kradených psů bylo převáženo do jiných oblastí, kde byli poté zkonsumováni. Z celkových 162 zkoumaných oblastí, jejichž polohy můžeme vidět na obr. č. 2, se konzumace psiho masa těšila popularitě ve 22 oblastech. Report tohoto průzkumu uvádí, že většina ztracených psů nebyla určena pro lokální spotřebu, nýbrž přemístěna do oblastí s větší poptávkou po psím masa a jeho prodeji. 60 % dotázaných v čínských rurálních oblastech uvedla, že své psy nevnímali jako zdroj masa, ale jako ochránce a společníky a jejich odcizení a možná konzumace jejich psů tyto majitele traumatizovaly.

Psi v urbánních oblastech

Před rokem 1980 v čínských městských oblastech téměř neexistovali psi domácí mazlíčci, nicméně o dekádu později začal počet domácích i toulavých psů prudce narůstat, což mělo za následek snahu městských úřadů o regulaci počtu těchto zvířat.⁹⁰ Na psy, kteří byli zanedbáni a s nimiž bylo špatně zacházeno ze strany jejich majitelů, bylo nahlíženo jako na oběti, jež si žádají lidskou ochranu. Avšak na toulavé psy, kteří neměli majitele, bylo nahlíženo přesným opakem, tedy jako na potenciální přenašeče onemocnění a hrozbu, před níž by měla být společnost chráněna. To se stalo jedním z důvodů, proč se ČLR snažila počet toulavých psů co nejvíce snížit.⁹¹

Již v roce 1980 byly z důvodu prevence obyvatel před možnou nákazou vztekliny Ministerstvem zdravotnictví (中华人民共和国卫生部 Zhonghua renmin gongheguo weisheng bu) a Ministerstvem zemědělství (中华人民共和国农业农村部 Zhonghua renmin gongheguo nongye nongcun bu) vydány *Předpisy pro chov rodinných psů* (家犬管理条例 *Jia quan guanli tiaoli*). Tento předpis byl startovním výstřelem politiky věnující se kontrole psů, neboť se jednalo o nařízení o veřejném zdraví, které limitovalo počet psů ve městech, okolních urbánních oblastech a na územích nově vybudovaných průmyslových zón. Nařízení pro chov rodinných psů se nevztahovalo, jak již napovídá samotný název, na policejní psy, psy určené ke spotřebě a na psy chované pro výzkumné účely, avšak pouze za předpokladu, pokud byli tito psi očkováni proti vzteklině. V případě, že se u takovýchto psů objevilo podezření nákazou či byli vzteklinou přímo

⁹⁰ CAO, 2015, str. 104.

⁹¹ PETTIER, 2020, str. 8–9.

nakaženi, byl pes okamžitě utracen. Zároveň pokud byl jakýkoliv z těchto psů shledán neočkovaným, automaticky byl posouzen jako toulavý a mohl být policií, vojenskou složkou nebo dokonce i běžným obyvatelem legálně usmrcen.⁹²

Tato „*politika žádného psa*“ v ČLR měla za následek plošnou likvidaci psů do 1. poloviny 90. let. Od roku 1995 byli psi povoleni v rurálních oblastech, a ve městech a městských oblastech byl podle Pregowskiho⁹³ chov psů zakázán. Cao⁹⁴ však uvádí, že zákaz chovu psů v městských oblastech platil v ČLR již od roku 1980 a nařízení z roku 1995, které bylo poprvé formulováno v roce 1994 v Pekingu, bylo v ČLR historicky prvním předpisem takového druhu a pouze limitovalo velikost chovaných psů v městských oblastech, avšak chov psů explicitně nezakazoval. Psi, kteří byli v městských oblastech povoleni, museli splňovat maximální povolený velikostní limit 35 cm⁹⁵ a nesměli být nezvladatelní (Cao uvádí anglický termín „vicious“, který lze přeložit jako „zlý, brutální, krutý“). Mimo kontrolu celkového počtu psů ve městě bylo nařízením cíleno na bezpečnost obyvatel, ochranu a údržbu životního prostředí ve městech a veřejný pořádek. V rámci tohoto zákazu byly stanoveny vysoké povinné registrační poplatky, které měly případné zájemce o chov psů odradit. Snaha o potlačení chovu psů však byla marná a i přes restriktce se počet psích mazlíčků nadále zvyšoval.

V Pekingu existovaly orgány, které kontrolovaly i počet psů toulavých. Tyto kontrolní orgány se nazývaly *Dagou ban* (打狗办), do češtiny lze přeložit jako úřad pro bití psů) a později byly tyto úřady přejmenovány na *Yangquan ban* (养犬办), neboli úřad správy psů). Jejich úředníci brutálně bili a zabíjeli potulné psy. Před rokem 1995 byl zabit jakýkoliv pes, který se na území města pohyboval, a vyskytovaly se i případy, kdy byl těmito složkami zabiti dokonce i psi, jež byli nalezeni v domácnostech. Po roce 1995 byli usmrcováni „pouze“ psi, kteří byli těmito úředníky shledáni jako neregistrovaní. Tento typ úřadu se nenacházel pouze v hlavním městě, nýbrž i v dalších částech Číny. Usnesení z roku 1995 bylo napůl úspěšné: psi byli vystaveni nelidskému zacházení, avšak dle tanních úřadů bylo zdárně docíleno nulového výskytu vztekliny mezi lety 1995–

⁹² CAO, 2015, str. 104–105.

⁹³ HURLEY, 2016, str. 137.

⁹⁴ CAO, 2015, str. 105.

⁹⁵ Ibid, str. 109

2003.⁹⁶ Oproti tomu však argumentuje Hurley,⁹⁷ který uvádí, že jediné období, kdy bylo onemocnění vztekliny pod kontrolou, bylo v rozmezí let 1990–1996 a jako hlavní důvod označuje vakcinaci psů, která v ČLR probíhala od roku 1987.

Od roku 2003 byly předpisy pozměněny, aby byla zmírněna dosavadní omezení. V hlavním městě však nadále zůstalo v platnosti nařízení o chovu psů do určité velikosti a zákaz neovladatelných „zlých“ psů. Většina čínských měst se poté vydala stejným směrem jako hlavní město a předpisy pro chov psů obsahující konkrétní administrativní povinnosti, systémy registrací a poplatků, požadavky na vakcinaci proti vzteklině apod. si správa daného města regulovala dle vlastních požadavků a aktuální situace. Ve většině případů se tato nařízení lišila pouze v závislosti typů plemen a psů, kterých se tato nařízení týkala. Zavedené předpisy v těchto městech nepožadovaly sterilizaci psů.⁹⁸

V roce 2006 byla za účelem vymýcení vztekliny v Pekingu zavedena tzv. „*politika jednoho psa*“. Jak již napovídá samotný název, jádrem této politiky bylo nařízení o chovu psů, které limitovalo každou čínskou domácnost v devíti pekingských městských zónách chovat pouze jednoho psa. Lidé, kteří vlastnili více než jednoho psa či psa, který nebyl registrován, byli sankciováni.⁹⁹ O boj se vzteklinou se v roce 2006 pokusily i úřady v jihozápadním okrese Mouding v provincii Yunnan. Na rozdíl od Pekingu se do boje pustili o mnoho drastičtější způsobem a během pěti dní bylo v tomto okrese zabito více než 50 000 nemocných psů. Někteří z těchto psů byli umláceni na ulici před zraky vlastních majitelů, a někteří chovatelé své psy otrávil či usmrtili elektrickým proudem sami, načež byli poté úřady odškodněni. *BBC*¹⁰⁰ uvádí, že majitel každého zabitého psa dostal odškodnění 0,6 USD, což by s ohledem na inflaci v přepočtu na české koruny dnes činilo přibližně 184 Kč. V roce 2009 se se vzteklinou u psů podobným způsobem rozhodli bojovat i ve městě Hanzhong v provincii Shaanxi, kde jich bylo zabito 37 000. Balaram a Su¹⁰¹ uvádí, že v letech 2006 a 2009 byl na celém území Číny zabit neznámý počet psů

⁹⁶ CAO, 2015, str. 104–106.

⁹⁷ HURLEY, 2016, str. 139.

⁹⁸ CAO, 2015, str. 106.

⁹⁹ *The New York Times*, Beijing Sets a ‘One Dog’ Policy to Combat Rabies, 2006.

¹⁰⁰ SOMMERVILLE, Quentin, Dog cull in China to fight rabies, 2006.

¹⁰¹ BALARAM, Deepashree a SU, Pei F., Changing China: Country status report within the political and social context. 2011, str. 21.

v reakci na propuknutí vztekliny u lidí. „*Politika jedno psa*“, která měla svou premiéru v hlavním městě, se v následujících městech rozšířila i do dalších čínských měst. V roce 2011 se jednalo o Šanghaj. Stejně jako v Pekingu, neregistrovaní psi byli posouzeni jako ilegální a majitelé je museli nechat registrovat či se svých mazlíčků zbavit. Podle *BBC*¹⁰² na rozdíl od Pekingu, bylo hlavním důvodem k tomuto nařízení velké množství případů pokousání lidí psy, kteří nebyli registrovaní. V roce 2016 byla „*politika jednoho psa*“ zavedena i ve městech Chengdu a Kanton¹⁰³, v roce 2017 se k této politice za účelem omezení počtu psů ve městě uchýlilo i východočínské město Qingdao.¹⁰⁴

5.1 Počátky zákazu konzumace psího masa

Prvním náznakem možného budoucího zákazu konzumace psího masa v ČLR byly Letní olympijské hry v Pekingu v roce 2008, během nichž bylo v pekingských restauracích v oblastech, kde se pohybovali sportovci, zakázáno servírovat psí maso. Hlavními důvody k tomuto usnesení, které bylo iniciováno samotnou čínskou vládou, byly nejen „vnější“ důvody, tedy jakýsi kulturní šok a strach příchozích zahraničních sportovců, že by tuto pochutinu mohli během této události zkonzumovat¹⁰⁵, ale taktéž důvody „vnitřní“. Tedy zaměření vlastní pozornosti čínské vlády na mezinárodní publikum a jeho negativní postoj vůči Číně, který se centrální vláda snažila změnit s cílem propagace Číny jako moderní a civilizované země.¹⁰⁶

Počet psů v ČLR se stále zvyšoval, což dokazují i data, která uvádí, že mezi lety 2005–2009 se v čínském hlavním městě zvýšil počet psů chovaných v domácnosti ze 458 000 na 950 000. V roce 2013 jich v Pekingu bylo necelý 1 milion a stejný počet byl odhadován i u psů toulavých. Odhady uvádějí, že v roce 2009 se v Číně nacházelo přibližně 75 milionů psů a v roce 2011 až 100 milionů. Navzdory stále většímu zájmu o chov psů jako domácích mazlíčků, byli psi i kočky v Číně nadále konzumováni. Stále

¹⁰² HOGG, Chris, Shanghai announces 'one-dog policy', 2011.

¹⁰³ HURLEY, 2016, str. 138.

¹⁰⁴ HAAS, Benjamin, Ruff justice: Chinese city institutes 'one dog policy', 2017.

¹⁰⁵ DOI a PETTIER, 2018, str. 206.

¹⁰⁶ PETTIER, 2020, str. 3.

více čínských občanů si zároveň však začalo uvědomovat potenciální zdravotní rizika spojená s konzumací vadného psího masa.¹⁰⁷

V čínské legislativě mimo výjimku týkající se Pekingu v období pořádání Olympijských her se do roku 2020 nevyskytoval zákon zakazující konzumaci psů, koček či jejich prodej za účelem konzumace. Avšak na druhou stranu, čínská legislativa neobsahovala ani žádný zákon, který by povoloval a reguloval konzumaci těchto zvířat, a podle *Zákona o potravinách* (中华人民共和国食品安全法 *Zhonghua renmin gongheguo shipin anquan fa*) nebyli psi a kočky klasifikováni jako masná zvířata pro lidskou spotřebu. Dle *Zákona o prevenci epidemií u zvířat* (中华人民共和国动物防疫法 *Zhonghua renmin gongheguo dongwu fangyi fa*) z roku 1997, musela být zvířata určená k porážce a následné konzumaci očkovaná s platným očkovacím certifikátem. Mezi zvířaty, kterých se tento zákon týkal, se mimo domácí zvířata nacházeli i psy a kočky. V roce 2011 v návaznosti na tento zákon vydalo Ministerstvo zemědělství oficiální postupy jak kontrolovat vakcinaci u psů a koček. Tyto standardizované kontroly, jež měly zamezit šíření infekčních chorob ze zvířat na člověka, se však týkaly psů a koček, kteří byli transportováni a ne těch, kteří byli určeni ke konzumaci.¹⁰⁸ V roce 2013 byl zákon pozměněn a u každého z těchto převážených zvířat byl požadován platný oficiální certifikát o vakcinaci. Bez řádného očkovacího průkazu nebylo povoleno přepravovat psy a kočky z měst do měst. Ačkoliv neexistoval výslovný zákon, který omezoval konzumaci psů a koček, ve skutečnosti byl převoz a tedy i konzumace těchto zvířat, ilegální, neboť ve většině případů převážená zvířata (která byla transportována právě za účelem konzumace) nesplňovala povinné požadavky stanovené tímto zákonem.¹⁰⁹

¹⁰⁷ CAO, 2015, str. 103–104.

Podle průzkumu veřejného mínění realizovaného neziskovou organizací *Animals Asia* ve spolupráci s *Horizon Research Consultancy Group* z roku 2012 si tento fakt uvědomovala i většina respondentů z řad čínských občanů. V této době již skoro polovina z celkových 3 200 dotázaných Číňanů měla konzumaci kočičího a psího masa spojenou se zdravotními riziky, a proto by podle nich měla být konzumace tohoto druhu masa ilegální.

Zdroj: *Animals Asia*, An *Animals Asia* investigation, Report No. 4: Survey of public attitudes to dog and cat eating in China, 2015, str. 2.

¹⁰⁸ CAO, 2015, str. 114–116.

¹⁰⁹ *Ibid*, str. 116.

5.2 Festival psího masa v Yulinu

Festival psího masa a liči (玉林荔枝狗肉节 Yulin lizhi gourou jie) je slavnost, jež se každý rok v období 21. – 30. června koná ve městě Yulin v oblasti jihočínské provincie Guanxi. Ačkoliv je tomuto festivalu mnohdy přisuzována dlouholetá tradice, jedná se o poměrně novodobou záležitost. Festival byl uměle vytvořen obchodníky se psím masem v roce 2010 za účelem zvýšení zisku z prodeje. Během tohoto festivalu, jak již napovídá samotný název, místní obyvatelé a příchozí turisté konzumují psí maso a tamní populární ovoce liči. Přestože není vyčísleno, kolik kusu liči místní obyvatelé a návštěvníci během těchto devíti dní zkonzumují, počet zkonzumovaných psů je s poměrně velkou pozorností okolního světa sledován a odhadován až na 10 000 psů.¹¹⁰ Pořadatelé tohoto festivalu v roce 2013 uvedli, že tento festival je událostí oslavující psí maso, neboť pojidání psů pomáhá obyvatelům jižní Číny s neúnosným horkem v letních měsících, a proto se konzumace psího masa stala místní neodmyslitelnou tradicí. Taktéž uvedl, že psi, kteří se během této události zkonzumují, jsou speciálně chováni pro jejich maso. Aktivisté však namítají, že yulinský festival je organizován pouze za účelem zisku z prodeje.¹¹¹

Aktivisté snažící se festival nechvalně proslavit poukazují nejen na nelidské chování vůči psům, ale taktéž na zdravotní rizika, které s sebou tento festival přináší.¹¹² Čínští aktivisté zákaz tohoto nechvalně známého festivalu podporují mimo jiné i z důvodu zlepšení čínské mezinárodní image.¹¹³ Již v roce 2014 na základě stále zvyšující se nevoli proti tomuto festivalu mezi občany v ČLR přestaly úřady města Yulin tuto událost sponzorovat. Taktéž žádaly, aby během tohoto festivalu psí maso nekonzumovali ani tamní úředníci. Samotné úřady však tento festival nezakázaly s tvrzením, že se jedná o iniciativu místních občanů, a tedy o soukromou událost, kterou nelze oficiálně zakázat.¹¹⁴

¹¹⁰ CAO, 2015, str. 162.

¹¹¹ DENYER, Simon, Activists gather 11 million signatures against China's infamous dog-meat festival, 2016.

¹¹² PETTIER, 2020, str. 6.

¹¹³ PETTIER, 2020, str. 3.

¹¹⁴ CAO, 2015, str. 163.

Kolem tohoto festivalu se každoročně zvedá vlna kritiky, celosvětově známé osobnosti vedou kampaně, v nichž se otevřeně staví proti tomuto festivalu a během něj konaným aktivitám. Příkladem může být online kampaň z roku 2015, kdy herec a komik Ricky Gervais otevřeně kritizoval brutální praktiky zabíjení psů. V témže roce byl organizací *Humane Society International* sponzorován a uspořádán workshop, který si kladl za cíl pomoci lidem v ČLR zorganizovat protesty proti této události přibližně v 50 čínských městech.¹¹⁵ O rok později se do boje s yulinským festivalem pustily i další americké osobnosti Matt Damon, Rooney Mara nebo Joaquin Phoenix. Tito lidé společně vytvořili video, v němž diváky seznamují s festivalovými praktikami a s patosem žádají, aby bylo dosaženo zákazu tohoto festivalu a konzumace psů.¹¹⁶ *The Washington Post* uvádí, že v roce 2016 bylo sesbíráno zhruba 11 milionů podpisů z řad mezinárodních i čínských občanů na petici stavící se proti tomuto festivalu.¹¹⁷ V roce 2017 *BBC*¹¹⁸ informovalo o možném zákazu yulinského festivalu v tomto roce. Zvířecí aktivisté z USA se nechali slyšet, že dle „nejmenovaných spolehlivých zdrojů“ v Yulinu byl tento ročník festivalu zakázán, avšak jak se později ukázalo, jednalo se pouze o nepodložené domněnky a každoroční festival se konal i přes tyto zvěsti. Důvodem k těmto nepodloženým zprávám byla ona petice z předchozího roku, která byla poté předána úřadům města Yulin.¹¹⁹

Přestože se od roku 2019 státy po celém světě snaží v rámci boje s epidemií koronaviru COVID-19 bojovat i pomocí restrikcí, limitací a zákazů společenských aktivit, festival v Yulinu nebyl zrušen ani během tohoto období. Vůči této skutečnosti se zvedla další vlna nevole mezi širokou společností, neboť právě nehygienické podmínky, v jakých se konzumovaná zvířata během tohoto festivalu nachází, se příliš neliší od těch, v nichž s největší pravděpodobností došlo k mezidruhovému přechodu viru Sars-CoV-2 ze zvířete na člověka.¹²⁰

¹¹⁵ *Humane Society International*, Shutting Down Yulin, 2015.

¹¹⁶ LEE, Benjamin, Matt Damon and Rooney Mara lead campaign against dog slaughter, 2016.

¹¹⁷ DENYER, Simon, Activists gather 11 million signatures against China's infamous dog-meat festival, 2016.

¹¹⁸ *BBC News*, Yulin festival: Doubts over 'dog meat ban', 2018.

¹¹⁹ DENYER, 2016.

¹²⁰ GIROLA, Martina, Not even coronavirus has stopped the Yulin Dog Meat Festival, 2020.

5.3 Ilegální aktivity spojené s obchodováním a konzumací psiho masa

S konzumací psiho masa a především i v souvislosti s yulinským festivalem je spojená rozsáhlá ilegální činnost. Mnoho čínských firem zpracovávajících psi maso uvádí, že psy jsou chováni v souladu s morálními a hygienickými zásadami a psi určeni k porážce jsou chováni odlišně, nežli psi domácí. Průzkum organizace *Animals Asia* však ukázal, že tzv. psích farem je v Číně pouze malé množství a ani zdaleka nejsou tyto farmy schopny vyprodukovat takové množství psiho masa, jaké se nejen během festivalových dní zkonsumuje. Důvodem nízkého počtu čínských psích farem je finanční nákladnost chovu psů určených k porážce a taktéž striktní hygienické a prostorové podmínky, v nichž by se takovíto psi měli před jejich zkonsumováním nacházet.¹²¹

Značnou část psů, s nimiž je v Číně ilegálně obchodováno, tvoří kradení domácí mazlíčci a pouliční psi. Odhalení pachatelů je však velmi těžké a k usvědčení z krádeže či jiného trestného činu dochází málokdy. Psi, kteří jsou během tohoto festivalu zkonsumováni, jsou ve většině případů získáni ilegálně. Transport zvířat probíhá v nehumánních podmínkách v drátěných klecích a s ohledem na vzdálenost k cílové destinaci může trvat i celé dny. Tuto náročnou cestu v nepříznivých podmínkách množství zvířat nezvládne, a když ano, má takovéto zacházení zásadní dopady na jejich fyzické i psychické zdraví a mnoho z přeživších psů je přehřáto, dehydratováno, šokováno nebo přidušeno. Zvířata, jež jsou přepravována a následně i chována v nehumánních a nehygienických podmínkách, jsou poté zabita těmi nejbrutálnějšími způsoby, jako jsou například usmrcení elektrickým proudem, upálením, umlácením či stažením kůže nebo uvařením zaživa.¹²² Wedderburn¹²³ uvádí, že psi jsou zabíjeni nebo stahováni z kůže přímo dalšími vystrašenými psy, jelikož organizátoři festivalu věří, že maso, do něž se při bolesti nebo strachu vyplavují hormony, poté chutná lépe.

¹²¹ BROWN, 2018, str. 201.

¹²² *Humane Society International*, Saving animals from China's dog and cat meat trade.

¹²³ WEDDERBURN, Pete, Animal cruelty in China: what can be done about it?, 2016.

5.4 Současná legislativa

V únoru 2020 bylo Stálým výborem Národního lidového kongresu v ČLR v reakci na nově propuknutou v této době zatím pouhou epidemií koronaviru COVID-19 zakázáno konzumovat a obchodovat s divokými zvířaty. Prohlášení o komplexním zákazu ilegálního obchodu a konzumace divoké zvěře nejvyššího čínského legislativního sboru bylo uvedeno s okamžitou platností a porušení tohoto zákazu bylo dle prohlášení Stálého výboru přísně trestáno.¹²⁴

1. dubna 2020 v reakci na nový koronavirus zakázalo jihočínské město Shenzhen konzumaci koček a psů. Stal se tak historicky první městem v ČLR, kde byla takováto vyhláška uvedena v platnost. Dle tamních úřadů, se stalo ilegálním konzumovat zvířata, jež byla „vychována jako domácí mazlíčci“. Mimo psy a kočky město Shenzhen také zakázalo konzumaci státem chráněných divokých zvířat chovaných v zajetí či na farmách, a jiná zvířata, která byla odebrána z volné přírody. Dále uvedlo, že mezi zvířata, která lze nadále konzumovat, patří prasata, skot, ovce, osli, králíci, drůbež, holub, křepelka a vodní živočichové, tedy zvířata, která nejsou zakázána ke konzumaci jinými předpisy či zákony. V případě, že by došlo k porušení tohoto ustanovení, bude pachatel odsouzen a sankciován v hodnotě 30krát vyšší nežli je hodnota usmrceného zvířete.¹²⁵ Po zákazu konzumace psího masa mluvčí úřadu v Shenzhenu uvedl, že „psi a kočky mají s lidmi bližší vztah než jiná zvířata, a proto je zákaz jejich konzumace běžnou praxí ve vyspělých zemích, příkladem mohou být Hong Kong nebo Taiwan.“¹²⁶

¹²⁴ *Xinhuanet 新华网*, Quanguo renmin daibiao dahui changwu weiyuanhui guangyu quanmian jinzhi feifa yesheng dongwu jiaoyi, gechu lan shi yesheng dongwu louxi, qieshi baozahn renmin qunzhong shengming jiankang anquan de jue ding 全国人民代表大会常务委员会关于全面禁止非法野生动物交易、革除滥食野生动物陋习、切实保障人民群众生命健康安全的决定, 2020.

¹²⁵ GUY, Jack, JIANG Steven a WANG Shanshan, Shenzhen becomes first Chinese city to ban consumption of cats and dogs, 2020.

¹²⁶ *Shenzhen xinwen wang 深圳新闻网*, Guanfang jiedu laile" Shenzhen quanmian jinzhi shiyong yesheng dongwu, zhe xie wenti ni yao zhidao 官方解读来了！深圳全面禁止食用野生动物，这些问题你要知道, 2020.

Oficiální znění prohlášení úřadu města Shenzhen čínštině¹²⁷:

第一条为了有效防范重大公共卫生风险,切实保障人民群众生命健康安全,加强生态文明建设,促进人与自然和谐共生,根据《全国人民代表大会常务委员会关于全面禁止非法野生动物交易、革除滥食野生动物陋习、切实保障人民群众生命健康安全的决定》和法律、行政法规的基本原则,结合深圳经济特区实际,制定本条例。

第二条禁止食用下列野生动物及其制品:

(一) 国家重点保护野生动物以及其他在野外环境自然生长繁殖的陆生野生动物;

(二) 人工繁育、人工饲养的陆生野生动物。

禁止食用用于科学实验、公众展示、宠物饲养等非食用性利用的动物及其制品。

Do češtiny bychom toto prohlášení volně přeložili jako:

Článek 1

S cílem účinně předcházet závažným zdravotním rizikům veřejnosti, účinně chránit životy, zdraví a bezpečnost lidu, a zároveň posilovat výstavbu ekologické civilizace a podporovat harmonické soužití člověka s přírodou, na základě ujednání Stálého výboru Národního lidového kongresu o komplexním zákazu ilegálního obchodu a konzumace divoké zvěře, jsou ve světle špatných návyků vůči volně žijícím zvířatům a rozhodnutí účinně chránit životy, zdraví a bezpečnost lidí formulována nařízení v kombinaci se základními principy, zákony, správními předpisy a se skutečnou situací zvláštní ekonomické zóny Shenzhen.

Článek 2

Konzumace následujících volně žijících zvířat a jejich produktů je zakázána:

¹²⁷ Shenzhen xinwen wang 深圳新闻网, Shenzhen jingji tequ quanmian jinzhi shiyong yesheng dongwu tiaoli 深圳经济特区全面禁止食用野生动物条例, 2020.

(1) volně žijící zvířata pod národní ochranou a další suchozemská volně žijící zvířata, která přirozeně rostou a rozmnožují se ve volné přírodě;

(2) uměle chovaná a chovaná suchozemská volně žijící zvířata.

Tato zvířata a jejich produkty je zakázáno jíst a používat ke skutečným, jako jsou například vědecké experimenty, veřejné vystavování a krmení domácích zvířat.

8. dubna 2020 ministr zemědělství ČLR Han Changfu (韩长赋) nechal oficiálně pozměnit seznam zvířat, která jsou v ČLR kategorizována jako hospodářská zvířata nebo naopak domácí zvířata. V nově zveřejněném seznamu bylo čínskou vládou oficiálně uvedeno, že psi se již nadále nenacházejí v kategorii hospodářských zvířat, nýbrž jsou nově charakterizována jako zvířata domácí a lidští společníci. Během oficiálního uvedení obměněného seznamu bylo vydáno prohlášení, ve kterém bylo řečeno, že „pokud se jedná o psy, s vývojem lidské společnosti, veřejným zájmem a láskou k ochraně zvířat, byli psi přehodnoceni a již nadále nejsou charakterizováni jako hospodářská zvířata, nýbrž zvířata společenská. Je tomu tak v zahraničí a nyní i v Číně.“¹²⁸ Návrh změny tohoto seznamu byl publikován 8. dubna a byl otevřen k veřejným připomínkám po dobu jednoho měsíce do 8. května 2020. Tato vyhláška začala oficiálně platit od 1. května 2020. Tato změna, která ačkoliv změnila oficiální status psů v Číně na domácí zvířata, však neznamena, že je psí maso v ČLR legálně a výslovně zakázáno konzumovat.¹²⁹

Zanedlouho poté se k zákazu konzumace psího masa rozhodlo další jihočínské město. Město Zhuhai ležící v provincii Guangdong 14. dubna stejného roku vyhlásilo, že od 1. května bude zakázáno konzumovat psí a kočičí maso, neboť je potřeba dodržovat nově pozměněný oficiální seznam hospodářských zvířat, který byl publikován 8. dubna Ministerstvem zemědělství ČLR.

Oficiální vyjádření starosty města Zhuhai Yong Linga (雍灵) v čínštině¹³⁰:

¹²⁸ Zhonghua renmin gongheguo nongye nongcun bu 中华人民共和国农业农村部, Nongye nongcun bu guangyu "guojia chu yin yichuan ziyuan mulu" gongkai zhengqiu yijian de tongzhi 农业农村部关于《国家畜禽遗传资源目录》公开征求意见的通知, 2020.

¹²⁹ PALLOTTA, Nicole, China Reclassifies Dogs from “Livestock” to “Companion Animals”, 2020.

¹³⁰ HE, Dongwei 何東緯, Yuanwen wagnzhi: Zhuhai 5 yue 1 ri qi jin shi gou cheng neidi ei er wenming chengshi quanghuo jin shi gourou bu yuanyi 珠海5月1日起禁食狗 成內地第二文明城市 全國禁食狗肉不遠矣? 原文網址: 珠海5月1日起禁食狗成內地第二文明城市全國禁食狗肉不遠矣?, 2020.

虽然珠海的条例中并未明文规定,但猫、狗没有列入国家畜禽遗传资源目录,因此猫、狗禁止食用。。。。。。但该目录还在征求意见阶段,未最终确定。未来这一目录或是动态管理,珠海将统一按照国家目录进行管理。。。。。。通俗来说,可食用的动物必须满足三个条件:列入畜禽遗传资源目录、取得经营利用许可、完成检疫检验手续。

Oficiální vyjádření bychom do češtiny mohli přeložit následovně:

Přestože v předpisech města Zhuhai neexistuje žádné výslovné ustanovení, s ohledem na fakt, že kočky a psi nejsou zahrnuti do oficiálního seznamu hospodářských zvířat, je zakázáno kočky a psy konzumovat... seznam je však stále ve fázi úprav a ještě není dokončen. I v budoucnu bude vyhláška města Zhuhai v souladu s oficiálním národním seznamem... obecně řečeno, zvířata, které lze konzumovat, musí splňovat tři podmínky: musí být zařazena do seznamu hospodářských zvířat, musí na ně platit povolení k obchodu a musí podstoupit karanténní kontrolu.

V rámci tohoto prohlášení bylo taktéž uvedeno, že přestože Nařízení pro ochranu divoké zvěře provincie Guangdong stanovuje maximální pokutu za konzumaci divoké zvěře jako 20násobek hodnoty daného zkonsumovaného zvířete, tresty v Zhuhai budou přísnější. Město Zhuhai si tak vyhradilo právo potrestat pachatele přísněji a stanovilo maximální sankce až do hodnoty 30násobku hodnoty zkonsumovaného zvířete. Jedná se tedy o stejnou výši trestů, jako byly zavedeny ve městě Shenzhen.¹³¹

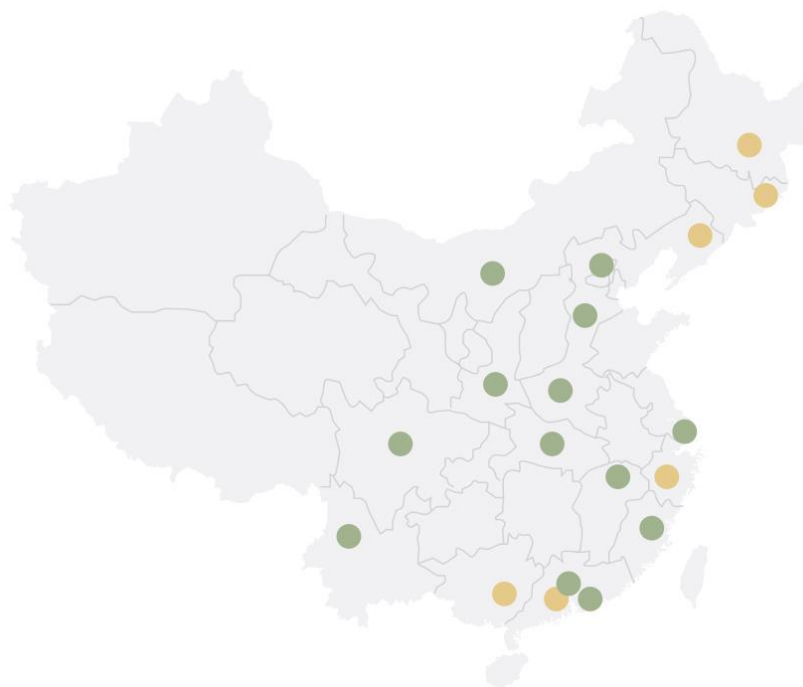
6 Komparativní analýza

Motivace ke konzumaci psího masa a oblasti výskytu konzumace na Taiwanu a v ČLR

V případě Taiwanu víme, že zvyk konzumace psího masa se na ostrov dostal až během nedávné historie s příchozími pevninskými Číňany, konzumace psů na Taiwanu tedy nebyla motivována z důvodu místní tradice. Naopak konzumace psího masa byla v oblasti pevninské Číny praktikována již od počátku domestikace psů, a proto zde tradice

¹³¹ Zhongguo xinwen wang 中国新闻网, Zhuhai jiang shishi "shishang zui yan" jin shi yesheng dongwu tiaoli 珠海将实施“史上最严”禁食野生动物条例, 2020.

hraje poměrně důležitou roli. Shwabe¹³² uvádí, že na Taiwanu a v Hong Kongu je psímu masu na základě jeho chuti přiřazováno označení „fragrant meat“, v překladu tedy voňavé maso. Z tohoto eufemistického označení lze vyvodit, že ačkoliv se na Taiwan zvyk konzumace psího masa dostal z čínské pevniny poměrně nedávno, nabyl zde tento zvyk na určité popularitě a zůstal zde až do doby, kdy došlo k transformaci společnosti a taiwanská vláda jej zakázala. Z označení „fragrant meat“ lze taktéž vyvodit, že jednou z motivací ke konzumaci psů na Taiwanu mohla být chuť tohoto masa. Právě chuť psího masa je silným důvodem, proč je psí maso stále konzumováno i v oblastech ČLR. Ukazuje to i průzkum veřejného mínění¹³³, jenž iniciovala organizace *Animals Asia* v ČLR v roce 2015 a jenž, si kladl za cíl popsat a shromáždit informace týkající se konzumace psího masa v ČLR a přístupu čínského obyvatelstva k tomuto zvyku.

Obr. č. 3: Města ČLR obsažena v průzkumu

(zdroj: *Animals Asia*, An Animals Asia investigation, Report No. 4, 2015.)

Průzkum probíhal v 19 čínských městech (viz obr. č. 3), které byly charakterizovány jako města třídy A (oranžová barva) a třídy B (zelená barva). Města charakterizována jako A byla označena jako místa, kde se psí maso konzumuje častěji a jedná se o Yulin (autonomní oblast Guangxi), Jinhua (provincie Zhejiang), Kaiping

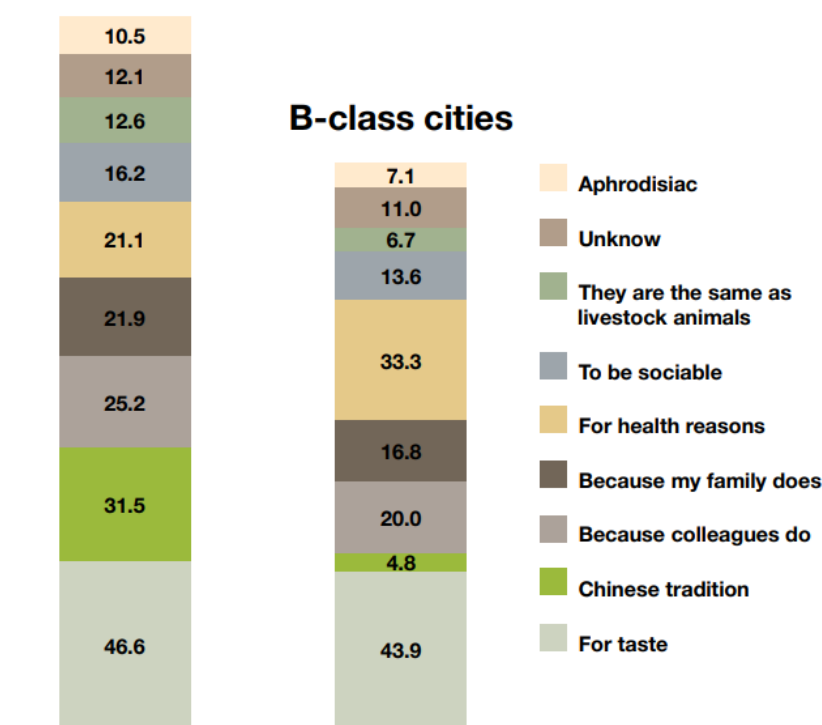
¹³² SCHWABE, 1979, str. 169.

¹³³ *Animals Asia*, An Animals Asia investigation, Report No. 4, 2015.

(provincie Guangdong), Yanji (provincie Jilin), Fushun (provincie Liaoning), Harbin (provincie Heilongjiang). Oblasti s označením B jsou města, kde se psi konzumují zřídka, a v průzkumu byla zastoupena následujícími městy: Peking, Šanghaj, Kanton (provincie Guangdong), Shenzhen (provincie Guangdong), Wuhan (provincie Hubei), Chengdu (provincie Sichuan), Zhengzhou (provincie Henan), Fuzhou (provincie Fujian), Xi'an (provincie Shanxi), Jiujiang (provincie Jiangxi), Baoding (provincie Hebei), Dali (provincie Yunnan), Baotou (autonomní oblast Vnitřní Mongolsko). Průzkumu se účastnili obyvatelé těchto měst ve věkové skupině 18–65 let, polovina z respondentů byli muži a druhá polovina ženy.

Důvody ke konzumaci se ve městech A a B příliš nelišily. Ve městech, kde se psí maso konzumuje častěji, byly nejčastější tři hlavní důvody: chuť psího masa, místní tradice a vliv okolí. Ve městech B byla nejčastějším důvodem také chuť psího masa, druhý nejčastější důvod jsou představy o nutričních výhodách konzumace tohoto druhu masa a jako třetí nejčastější důvod byl opět vliv okolí dotázaných. Jak tedy můžeme porovnat, chuť byla, či stále je, velmi silným důvodem, proč je psí maso v ČLR konzumováno a proč tomu tak v minulosti bylo na Taiwanu. Vzhledem k faktu, že na Taiwanu nebyla před celoplošným zákazem provedena podobná studie, nelze jednoznačně uvést, zda na Taiwanu byli důvodem a případně do jaké míry hráli roli kolegové, vlastní rodina či obecně okolí jednotlivců.

A-class cities

Graf č. 2: Důvody ke konzumaci psiho masa

(zdroj: *Animals Asia*, An Animals Asia investigation, Report No. 4, 2015.)

V grafu č. 2 můžeme vidět i další důvody ke konzumaci v ČLR. Například percepce psů jako hospodářská zvířata. Na Taiwanu byli psi již od prvního osídlení vnímáni jako lovecká zvířata, v historii na ně pohlíženo jako na hospodářská zvířata nebylo a tedy tento důvod u Taiwanu nalézt nelze. Dalším důvodem v ČLR jsou zdravotní důvody – na což poukazuje i Shwabe¹³⁴, jenž tvrdí, že v Číně se psí maso konzumovalo z důvodů prevence před nemocemi. Ačkoliv jsme v dostupné odborné literatuře nedohledali žádné důvody ke konzumaci psů na Taiwanu, které by mohly být explicitně označeny jako „zdravotní“, v jakési kladné efekty na lidské tělo však Taiwanci věřili. Může to být například termoregulace. Podle Andersona¹³⁵ byla dalším z důvodů ke konzumaci psího masa na Taiwanu právě skutečnost, že její obyvatelé vnímali jako tzv. „heating meat“, tedy maso, které tělu napomáhá k oteplování během chladných měsíců. Stejná skutečnost se objevuje i v ČLR, neboť podle *BBC*¹³⁶ je psí maso konzumováno Číňany

¹³⁴ SCHWABE, 1979, str. 168.

¹³⁵ ANDERSON, Eugene N. 'Heating' and 'cooling' foods in Hong Kong and Taiwan, 1980, str. 263.

¹³⁶ *BBC News*, Dog meat row hits HK chain, 2002.

z důvodu napomáhání udržování tělního tepla během zimních měsíců. Schwabe¹³⁷ však uvádí, že v ČLR se věří, že psí maso pomáhá i opačně, a tedy jako potravina, která tělu napomáhá při ochlazování během horkých letních dní, jak již bylo uvedeno v souvislosti s konáním festivalu v Yulinu. Také dodává, že při konzumaci vybraných psích plenem Číňané v minulosti věřili, že konzumenti budou ochráněni před zlými duchy, avšak na Taiwanu se tento důvod nevyskytoval. Dalším důvodem ke konzumaci psů v ČLR, specificky psího samčího pohlavního ústrojí, který Schwabe uvádí, jsou afrodiziakální účinky u mužů. Jak již víme, stejný důvod se mimo ČLR objevuje například i v Indonésii, a podle serveru *TheJournal.ie*¹³⁸ tomuto zvyku věřili i jedinci na Taiwanu, kteří psímu masu přisuzovali kladné účinky na mužskou potenci.

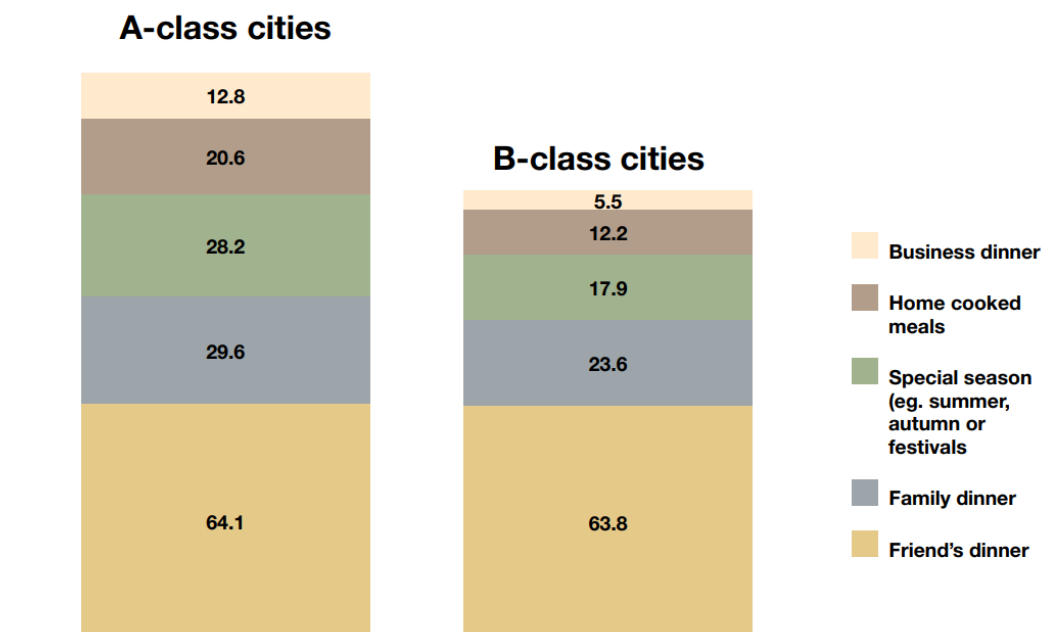
Velký vliv na konzumaci psů v ČLR měla i novodobá historie, během níž se Číňané opakovaně setkávali s hladomory. Psí maso se tak stalo potravou, která nebyla ceněna pro svou chuť či domnělé kladné účinky pro lidské tělo, nýbrž se stalo drahocenným zdrojem obživy. Na Taiwanu se v novodobé historii vzhledem k odlišnému ekonomickému a politickému vývoji hladomory neobjevovaly, a proto nedostatek jídla jako důvod ke konzumaci psího masa na Taiwanu uvést nelze.

*National Geographic*¹³⁹ uvádí, že většina pevninských Číňanů již psí maso nekonzumuje. To samé uvádí i výše zmíněný průzkum organizace *Animals Asia*. Na otázku, při jakých příležitostech je psí maso konzumováno, respondenti z měst A i z měst B nejčastěji zvolili odpověď při příležitosti návštěvy kamaráda či příbuzných. Při pohledu na graf č. 3 si lze povšimnout, že odpověď s možností „speciální příležitosti (festivaly apod.)“ si vybralo poměrně velké procento respondentů. Potenciálním důvodem může být návštěvnost respondentů výše zmiňovaného yulinského festivalu.

¹³⁷ SCHWABE, 1979, str. 168.

¹³⁸ *TheJournal.ie*, After spate of animal cruelty cases, Taiwan has decided to ban the eating of cats and dogs, 2017.

¹³⁹ DALY, Natasha, Eating Dogs Banned in Taiwan - A First in Asia, 2017.

Graf č. 3: Příležitosti, u kterých je konzumováno psí maso
(zdroj: *Animals Asia*, An *Animals Asia* investigation, Report No. 4, 2015.)

Mezi hlavní závěry, které průzkum přinesl, se řadí informace, že konzumace psího masa není v ČLR běžným celonárodním zvykem a taktéž se neřadí mezi frekventovaně konzumované potraviny. Ve zkoumaných oblastech pouze 20 % dotázaných konzumovalo psí maso v letech 2013–2015 s velmi malou frekvencí jednou či dvakrát za rok. *The Washington Post*¹⁴⁰ uvádí, že ke konzumaci psů dnes dochází ve většině případů v jižních částech ČLR. Podobný průzkum, který byl zpracován v ČLR, na Taiwanu před celoplošným zákazem neproběhl, tudíž nelze porovnat data, jaký postoj dříve zaujali obyvatelé ke konzumaci psího masa a v jakých oblastech bylo psí maso nejčastěji konzumováno. Proto tyto skutečnosti u dvou zkoumaných oblastí komparovat nelze.

Dalším důležitým poznatkem průzkumu *Animals Asia* je skutečnost, že 90 % všech respondentů bez rozdílu věku, pohlaví či místa bydliště uvádí, že s konzumací psího masa mají spojené obavy o vlastní zdraví. Při otázce, zda plánují v budoucnu psí či kočičí maso nadále konzumovat, uvedli, že konzumaci tohoto druhu masa neplánují z důvodu krutosti páchané na těchto zvířatech, nehygienického zacházení s tímto masem, a taktéž z důvodu vlastního přístupu k těmto zvířatům jako k mazlíčkům a ne jako ke zdroji masa. Ostatně

¹⁴⁰ DENYER, 2016.

důvod stále častějšího vnímání psů jako lidských společníků a s tím související stále vyšší počet psů domácích mazlíčků byly silnými důvody, proč byla konzumace psiho masa na Taiwanu celoplošně zakázána (viz následující kapitoly). V tomto ohledu lze zmínit poměrně zajímavé porovnání dat z roku 2015. Podle Rady zemědělství Čínské republiky (行政院農業委員會 Xingzhen yuan nongye weiyuanhui) se na celém území Taiwanu v roce 2015 celkově nacházelo 2,2 milionů psů a koček vlastněných jako domácí mazlíčci, což v přepočtu na obyvatele¹⁴¹ činilo přibližně 0,09 domácího mazlíčka na osobu. Cao¹⁴² uvádí, že v roce 2015 se v ČLR nacházelo 27 milionů chovaných psů a 11 milionů domácích koček, což dohromady znamenalo 38 milionů psů a koček chovaných jako domácí mazlíčci. V přepočtu na obyvatele¹⁴³ to tedy činilo 0,03 domácího mazlíčka na osobu. Můžeme tedy říct, že v roce 2015, dva roky před oficiálním celonárodním zákazem konzumace psiho a kočičího masa na Taiwanu, zde bylo v přepočtu třikrát více domácích mazlíčků na osobu, nežli v ČLR. V roce 2017, tedy v roce, kdy bylo na Taiwanu oficiálně zakázáno konzumovat psy a kočky, se podle průzkumu Rady zemědělství na Taiwanu nacházelo 2,5 milionů psů a koček vlastněných v domácnostech.¹⁴⁴ V přepočtu na jednoho obyvatele¹⁴⁵ se tak v době zákazu na Taiwanu nacházelo 0,1 domácího mazlíčka na jednu osobu. Podíváme-li se na následující vývoj počtu koček a psů chovaných v městských domácnostech v ČLR, zjistíme, že v roce 2021 se jich v ČLR nacházelo přibližně 112 milionů (viz graf č. 4). V přepočtu na obyvatele¹⁴⁶ tak zjistíme, že v roce 2021 se v Číně nacházelo již přibližně 0,08 domácího mazlíčka na osobu. Trend vlastnění domácích mazlíčků tedy v ČLR nadále stoupá.

¹⁴¹ Národní statistický úřad Taiwanu uvádí počet k prosinci 2015 přibližně 23 492 000 obyvatel. Zdroj: *National Statistics, Republic of China (Taiwan)*, Total population, 2022.

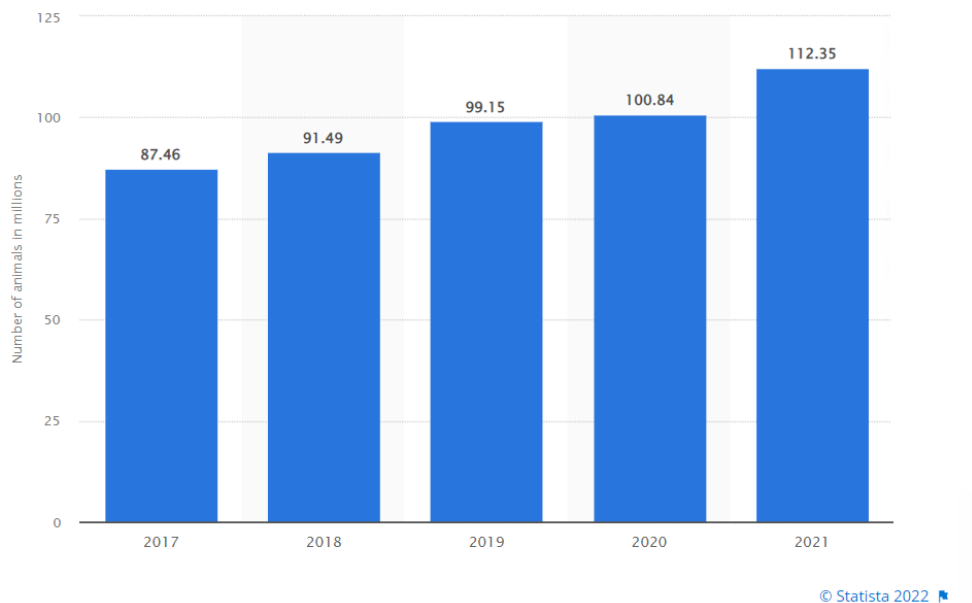
¹⁴² CAO, 2015, str. 103.

¹⁴³ Podle statistické ročenky ČLR z roku 2016 byla populace ČLR v roce 2015 přibližně 1 374 620 000 obyvatel. Zdroj: *National Bureau of Statistic of China*, China Statistical Yearbook 2016: Population and Its Composition, 2016.

¹⁴⁴ OLIVIER, Jeremy, SPECIAL REPORT: Taiwan's Booming Pet Economy, 2020.

¹⁴⁵ Národní statistický úřad Taiwanu uvádí počet k prosinci 2017 přibližně 23 571 000 obyvatel. Zdroj: *National Statistics, Republic of China (Taiwan)*, Total population, 2022.

¹⁴⁶ Podle webu *Statista.com* se v ČLR v roce 2021 nacházela populace přibližně 1 412 600 000 lidí. Zdroj: *Statista.com*, Total population of China from 1980 to 2021 with forecasts until 2027, 2022.

Graf č. 4: Počet koček a psů chovaných jako domácí mazlíčci v ČLR (zdroj: Statista.com, Number of domestic cats and dogs kept as pets in urban households in China from 2017 to 2021, 2022.)

Počátky ochrany a regulace psů

V 90. letech minulého století se na Taiwanu a v ČLR začaly objevovat myšlenky ochrany zvířat přicházející se Západu. Napomohly tomu nejen eseje a díla, která se těmto dílům věnovala, nýbrž i lidé ze zahraničí, kteří do ČLR a na Taiwan imigrovali. Spolu s novou osvětou týkající se práv zvířat v těchto dvou oblastech souběžně začala transformace společnosti, která se vyznačovala změnou v oblasti percepce psů lidmi a jejich role v lidských životech. Ze psů, kteří do této doby v životech Taiwanců a Číňanů většinou zastávali nejednotnou pozici někde mezi zdrojem masa a loveckým pomocníkem, se během krátkého období stali součástí rodin a jejich populace v domácnostech se tak prudce zvýšila. Zároveň s počtem mazlíčků tak prudce narůstal i počet potulných psů v městech na Taiwanu i v ČLR. Příčiny problému s potulnými psy v těchto dvou oblastech korespondují a u obou zemí se jednalo o prvotní impuls, který dal obyvatelům ČLR i Taiwanu a tamním úřadům jakýsi povel k vytvoření legislativy týkající se zvířat.

Jak již bylo zmíněno, v roce 1992 se na Taiwanu nacházelo přibližně 1,3 milionů psů, z nichž téměř jedna třetina byla potulných. Tento počet potulných psů přilákal pozornost městských občanů, zahraničí a úřadů, čímž došlo k poukázání na nedostatky v oblasti legislativy týkající se dohledu nad psy na Taiwanu. V roce 1998 byl taiwanskou vládou vydán *Zákon o ochraně zvířat*, který lze považovat za počáteční mezník v cestě za zákazem konzumace psího masa. Hlavním cílem byl pokus o vyřešení problému

životních podmínek psů na Taiwanu, a tím pádem snaha o zkvalitnění životu městského obyvatelstva. Dalším vývojem v taiwanské legislativní sféře týkající se ochrany zvířat pak bylo docíleno celkové zlepšení kontroly a životních podmínek psů. V ČLR tomu, jak již bylo zmíněno, bylo podobně a počet volně pobíhajících psů ve městech v 90. letech prudce narostl, přestože již v roce 1980 byly z důvodu prevence před vzteklinou vydány předpisy kontrolující chov psů. Tyto předpisy se však týkaly pouze psů chovaných v domácnostech, tudíž psi, kteří do této charakteristiky nespádali, nijak kontrolováni nebyli. Na rozdíl od Taiwanu tak hlavním důvodem iniciativy k ochraně psů nebyla pozornost zahraničí a poukázání na nedostatky v legislativě, nýbrž strach a následná prevence z onemocnění vzteklinou. Na již nechtěné psy, kteří byli opuštěni a neměli své majitele, tak nebylo nahlíženo jako na oběti, nýbrž jako na potenciální hrozbu pro společnost a jako na přenašeče nemoci. Tato skutečnost posléze zapříčinila drastické řešení problému se psy, jež byli shledáni nebezpečnými, což poté v několika případech vyústilo v násilné bití psů.

Přestože se první předpisy týkající se psů v ČLR objevily již v roce 1980, aktivní řešení a debata ohledně psů započala ve stejném období jako na Taiwanu, tedy až v 90. letech 20. století. Taktéž lze vyvodit, že ačkoliv se proti problematice s přemnoženými pouličními psy Taiwan a ČLR rozhodly bojovat rozdílnými prostředky, obě oblasti byly v tomto boji s přemnoženými psy nakonec poměrně úspěšné. To dokazují i data zobrazující vývoj počtu psů chovaných v domácnostech nebo počet pouličních psů u obou hlavních měst komparovaných oblastí: Taipei a Peking. Mezi lety 1999 a 2009 se počet toulavých psů v hlavním městě Taipei třikrát snížil, ačkoliv se počet domácích mazlíčků se zvýšil jen nepatrně. Data popisující Peking mezi lety 1999 a 2013 ukazují, že počet registrovaných psů se dvojnásobně zvětšil (viz kapitola 6.1).

Historicky první lokální zákaz konzumace psiho masa na Taiwanu a v ČLR

V případě Taiwanu bylo vůbec prvního lokálního zákazu konzumace psiho masa docíleno v roce 2015 v jihotaiwanském městě Kaohsiung. Nařízení, které zakazovalo konzumaci psiho masa v tomto městě, bylo uvedeno v platnost na základě předchozího ilegálního servírování tohoto masa v jedné z lokálních restaurací. Ačkoliv samotná konzumace psů nebyla oficiálně nezákonná, v této době již na Taiwanu celoplošně platil zákaz komerčního zabíjení zvířat a prodej jejich ostatků, tudíž počínání uvedené restaurace bylo ilegální. V ČLR k vůbec prvnímu zákazu konzumace psů došlo oproti Taiwanu již v roce

2008 z důvodu konání mezinárodních Letních olympijských her. V porovnání se zákazem konzumace psů v Kaohsiungu v roce 2015 však tento zákaz po ukončení Olympijských her skončil a nařízení zakazující konzumovat psy v čínském hlavním městě platil tedy pouze po dobu dvou týdnů. Tudíž ačkoliv přišel první lokální zákaz na Taiwanu až o sedm let později, došlo zde o uzákonění zákazu bez jeho budoucího následného zrušení a navrácení k předchozímu stavu, což však o vůbec prvním zákazu v ČLR tvrdit nelze.

Zákaz konzumace psiho masa v Kaohsiungu byl iniciován lokálními městskými úřady na základě kritiky aktivistů vůči jejímu předešlému neaktivnímu počínání. Zákaz v Pekingu byl na rozdíl od toho v Kaohsiungu iniciován přímo čínskou ústřední vládou a hlavní motivací byla jednak prezentace Číny před zraky celého světa jako civilizované země, a jednak jakási „ochrana“ zahraničních sportovců před možnou konzumací pokrmu, který je v nečínských kulturách ve většině případů vnímán jako tabu.

Posloupnost událostí a legislativy

Než na Taiwanu v roce 2017 došlo k celostátnímu zákazu konzumace psů, bylo tak učiněno pouze na území města Kaohsiungu o dva roky dříve. Jak již bylo zmíněno, iniciativu k tomuto kroku měly městské úřady, které však reagovaly na kritiku zvířecích aktivistů. Podle vyjádření ředitel úřadu pro ochranu zvířat v Kaohsiungu Hsu Jung-pina, byl tento zákaz podnícen i samotným *Zákonem na ochranu zvířat*, který v této době již zakazoval zabíjení psů a koček pro komerční použití a prodej jejich ostatků. Podle webu *World Dog Alliance (WDA)*¹⁴⁷ byl proces, který předcházel celostátnímu zákazu v roce 2017, iniciován právě usnesením v Kaohsiungu v prosinci 2015. Organizace *WDA* mající původ v Hong Kongu, v září roku 2015 hostila událost, na níž byly pozvány organizace na ochranu zvířat z Číny, Taiwanu či například z USA aby se spojily a společně bojovaly za zákaz konzumace psiho masa. Zakladatel organizace *WDA* Peng Honglin (pseudonym Genlin) během této události poukázal na fakt, že taiwanská legislativa tuto problematiku pokrývá pouze částečně a je zde prostor ke zlepšení. V květnu 2016 *WDA* uspořádala v hlavním městě Taipei fórum s názvem „*Taiwan Hong Kong Dog Lovers Forum*“, během něhož byly diskutovány budoucí legislativní kroky v oblasti ochrany zvířat. Této události se zúčastnili i vládní úředníci, například Wang Yu-

¹⁴⁷ *World Dog Alliance*, One small step for Taiwan, one giant leap for Asia - “Explicit legislation banning dog meat consumption”.

min, která se při této příležitosti nechala vyslovit, že „nejdůležitějším cílem, kterého je na Taiwanu momentálně potřeba dosáhnout, je zákaz konzumace psů a koček, neboť jsou tato zvířata lidští společníci...“. V květnu 2016 byl stranami TNP (Taiwan Nationalist Party) a KMT (Kuomintang) předložen návrh zákona o zákazu konzumace psího a kočičího masa, který byl podepsán 47 zastupiteli. Přestože návrh zákona byl ze stran vládních představitelů několikrát nepodpořen, 11. dubna 2017 byl s plnou platností po třetím čtení návrhu schválen.

V ČLR doposud došlo k zákazu konzumace psího masa pouze ve dvou městech. 1. dubna 2020 se tak stalo ve městě Shenzhen a 16 dní poté bylo stejné usnesení vyhlášeno i ve městě Zhuhai. Při porovnání zákazu v Kaohsiungu v roce 2015 a ve městech Shenzhen a Zhuhai z roku 2020, lze uvidět jakousi paralelu, kdy se taiwanské město Kaohsiung i dvě města ČLR při uplatnění zákazů odvolávala na zákony, které byly vydány tamní vládou. Ačkoliv byl po zákazu v druhém čínském městě očekáván dominový efekt ¹⁴⁸ v následném obdobném vývoji i v dalších velkoměstech ČLR, k dnešnímu dni zatím k dalšímu vývoji podobných událostí v dalších čínských městech nedošlo.

Na Taiwanu došlo k zákazu konzumace psů a koček explicitním zmíněním těchto zvířat ve vydaném dodatku v novele již dříve platného zákona a jednalo se o novelu, která byla iniciována předchozím zákazem v Kaohsiungu. V případě ČLR u města Shenzhen došlo k implementaci vyhlášky, která byla vydána v reakci na nový koronavirus. U města Zhuhai byl zákaz konzumace psího masa vydán s odvoláním se na oficiální přemístění psů ze sekce hospodářských zvířat do skupiny zvířat společenských. Při zaměření se na zákazy ve městech Shenzhen a Zhuhai vidíme, že zákazu bylo docíleno „nepřímo“. Tedy odvoláním se na změnu kategorizace psů a jiného přístupu k nim, a taktéž s odkázáním se na ujednání Stálého výboru Národního lidového kongresu o zákazu obchodu a konzumace divoké zvěře. Později v oficiálním prohlášení a vyhláškách v těchto městech bylo zmíněno, že dochází k zákazu konzumace „chovaných suchozemských zvířat“. Došlo tak k zákazu konzumace psů přes jejich kategorizaci a ne jejich explicitním zmíněním. Porovnáme-li sankce, které byly stanoveny na Taiwanu, vidíme, že zde byly určeny nejnižší a nejvyšší částky, mezi kterými se výše pokuty při porušení tohoto zákona

¹⁴⁸ HIGGINS, Wendy, BREAKING: A second city in mainland China just banned eating of dogs, cats and wildlife in hoped for “domino effect”, 2020.

mohly pohybovat. V případě ČLR měst Shenzhen a Zhuhai naopak došlo k penalizacím, které jsou vypočítány až v závislosti na hodnotě ilegálně zkonsumovaného zvířete.

Motivace k zákazu

Zaměříme-li se na důvody k zákazu konzumace psího masa na Taiwanu, uvidíme, že hlavní roli hrály změna role psů v lidských životech a osvěta v oblasti zvířecích práv. Lidé na Taiwanu v období před zákazem stále více inklinovali k percepci psů jako k lidským společníkům a zároveň bylo upozorněno na nedostatečné pokrytí problémů týkající se ochrany zvířat taiwanskou legislativou. Důvody k zákazu na Taiwanu lze tedy charakterizovat jako sociokulturního charakteru. Takovéto důvody lze přiřadit i k zákazům ve dvou městech ČLR. Jak již víme, vyhlášky v městech Shenzhen a Zhuhai se odvolávaly na rozhodnutí centrální vlády ke změně kategorizace psů z hospodářských zvířat na domácí mazlíčky, neboť podle oficiálního vyjádření byla role psů přehodnocena v souvislosti s vývojem čínské společnosti. Avšak jak již bylo výše zmíněno, tyto události byly iniciovány v reakci na nově se šířící epidemii koronaviru. Primární důvody k zákazu ve městech Shenzhen a Zhuhai tak tedy, na rozdíl od Taiwanu, nebyly sociokulturního charakteru, nýbrž zdravotního charakteru, a sociokulturní důvody byly zmíněny až při samotném procesu implementace nově zavedených zákazů.

Zahraniční vliv a reakce na zákaz konzumace psího masa

Jak již bylo zmíněno výše, zahraničí mělo na vývoj událostí týkající se osvěty ve věci ochrany zvířecích práv na Taiwanu a v ČLR v 90. letech minulého století poměrně velký vliv. Lidé žijící na Taiwanu a ČLR byli ovlivňováni západními kulturními hodnotami. Namísto života ve velkých rodinách se především mladí lidé stále více začali soustředit na sebe sama, během procesu urbanizace se většina z nich odstěhovala do měst a společnost jim čím dál tím více dělala domácí zvířata. Do ČLR i na Taiwan se v 90. letech dostala díla, která pojednávala o, do této doby nepříliš diskutovaném a neznámém tématu, právech zvířat. Jak již bylo zmíněno, důležitou zahraniční oblastí se pro Taiwan i ČLR stal Hong Kong, kde se zrodily první iniciativy, hnutí a kampaně s cílem ukázat nejen mladým generacím nový moderní pohled na psy. Jak již bylo zmíněno, právě kampaně zahraničních aktivistů měly vliv na vývoj událostí jak na Taiwanu, tak v ČLR. Do kampaní se pravidelně zapojovaly a stále zapojují světoznámé osobnosti, čímž dochází k o to větší informovanosti a nechvalné globální reklamě

států, kde se psi nadále konzumují. Příkladem kampaně, jež byla iniciována zahraniční organizací je plakátová kampaň *Animals Asia*. V rámci této kampaně z roku 2013 nechala organizace umístit 279 plakátů na veřejných místech jako například zastávky městské hromadné dopravy či výtahy ve 14 čínských velkoměstech. Tyto plakáty zobrazující kočky a psy (viz obr. č. 4 a obr. č. 5), kteří jsou umístění mezi čínskými hůlkami, poukazovali na pozici těchto zvířat jako lidské společníky či naopak jako na zvířata, která žijí v nelichotivých životních a hygienických podmínkách. Cílem těchto plakátů tak mimo poukázání na samotný akt konzumace těchto zvířat, bylo zároveň i upozornit na rizika, která s sebou konzumace těchto zvířat s sebou přináší.¹⁴⁹

What you just put into your mouth could have been a child's partner in growth.

Cat and dog meat sold in restaurants is often sourced from stolen domestic animals and strays snatched from the street. Don't pay for this cruel and dirty industry with your own health.

Be healthy. Say NO to cat and dog meat.

AnimalsAsia
Until the cruelty ends
www.animalsasia.org.cn

Do you know what you're eating when you visit a restaurant? A stray from the street?

Or a stolen pet? Don't pay for this cruel and dirty industry with your own health.

Be healthy. Say NO to cat and dog meat.

AnimalsAsia
Until the cruelty ends
www.animalsasia.org.cn

Obr. č. 4: Plakát z kampaně v roce 2013 (zdroj: *Animals Asia*, Billboard campaign brings awareness to millions, 2014)

Obr. č. 5: Plakát z kampaně v roce 2013 (zdroj: *Animals Asia*, Billboard campaign brings awareness to millions, 2014)

Dalším ze způsobů, jakým se zahraniční média či firmy snaží docílit zákazu konzumace v ČLR či v dalších asijských státech, jsou finanční příspěvky ze zisků z prodejů svých produktů. Tyto finanční dary poté putují do organizací či charit, které hájí zvířecí práva a bojují za zákaz konzumace psů. Jako příklad lze uvést kosmetickou

¹⁴⁹ TAUBE, Aaron, These Ads In China Tell People To Stop Eating Cats And Dogs, 2013.

firmu *100% Pure*, která se rozhodla své zisky z prodeje vybraných produktů věnovat organizacím zachraňujícím psi před jejich osudem během yulinském festivalu.¹⁵⁰

Nově přijatou taiwanskou legislativu reflektovala i světová média (příkladem mohou být *The Washington Post*¹⁵¹, *The Sydney Morning Herald*¹⁵², *CNN*¹⁵³, *CBS*¹⁵⁴ apod.) a po oficiálním zákazu konzumace psiho masa na Taiwanu informovala jako o přelomovém kroku, kdy se Taiwan k tomuto kroku odhodlal jako historicky první asijská země. Taiwan byl v tomto ohledu označován jako pokroková země, v níž se společnosti vydala „západním“ směrem a díky přehodnocení společenských hodnot se z této země a stává stále civilizovanější a demokratičtější stát. V souvislosti s tímto, dle médií vůbec prvním zákazem na asijském kontinentu, se naskytla otázka, zda se jedná o první krok v budoucím dominovém efektu napříč asijskými státy,¹⁵⁵ je však důležité zmínit, že dříve, než k tomuto zákazu došlo na Taiwanu, byl zákaz konzumace psů a koček již od roku 1997 uzákoněn v Hong Kongu v rámci Regulací koček a psů (貓狗規例 *Mao gou guili*).¹⁵⁶ Po zákazu v Shenzhenu se v médiích po celém světě opět objevily zprávy popisující přelomovou událost v dějinách ČLR. V tomto období však zprávy informující o tomto zákazu vždy zmiňovaly spojitost a přikládaly důležitost nově propuknuté epidemii viru COVID-19. Jak například uvedl *The New York Times*¹⁵⁷, aktivisté za zákaz konzumace psů v ČLR našli v koronaviru svého spojence. Zahraničí tak zákaz konzumace psů a koček ve dvou jihočínských městech vnímalo spíše jako snahu o zabránění šíření koronaviru a ve většině případů ignorovalo důležitost transformace hodnot moderní čínské společnosti. V souvislosti s ČLR se však každoročně v titulcích světových médií nadále objevují negativní informace týkající se pořádání Yulinského festivalu, čímž se zahraniční percepce Číny v tomto období

¹⁵⁰ WEBBER, Jemina, 100% Pure Raises Money With Vegan Products to Save Dogs From Yulin Meat Festival.

¹⁵¹ PHILLIPS, Kristine, Taiwan is banning eating cats and dogs, but many of its neighbors haven't, 2017.

¹⁵² PHILLIPS, Kristine. Taiwan bans eating cats and dogs and lifts penalties for animal cruelty, 2017.

¹⁵³ WANG, Serenitie. Taiwan bans eating dog and cat meat, 2017.

¹⁵⁴ *CBS News*, Taiwan bans human consumption of cat and dog meat, 2017.

¹⁵⁵ Daly, 2017.

¹⁵⁶ *BBC News*, Lingxian yazhou chaoliu Taiwan lifa jinzhi shiyong mao gour rou 領先亞洲潮流 台灣立法禁止食用貓狗肉, 2017.

¹⁵⁷ QIN, Amy, In Fight to Ban Dog Meat, China's Activists Find an Ally: The Coronavirus, 2020.

pravidelně stává negativnější, a zákazy ve dvou čínských městech jsou tak zahraničím poměrně přehlíženy.

Vliv a reakce občanské společnosti Taiwanu a ČLR na změnu legislativy

Jak již víme, samotní Taiwanci měli na vývoj událostí zákazu velký vliv, neboť se v jejich domácnostech stále více objevovali psi mazlíčci, čímž se měnil i přístup k těmto zvířatům. Na stejnou skutečnost lze poukázat i v případě ČLR, kde se přístup veřejnosti ke zvířatům mění a počet mazlíčků se také stále zvyšuje. Na vývoj událostí směřujícímu k celonárodnímu zákazu měla vliv i samotná prezidentka Taiwanu Tsai Ing-wen, která ochranu zvířat otevřeně podporuje, a která během své prezidentské kampaně jako gesto adoptovala dvě toulavé kočky a tři psy.¹⁵⁸

Zákazu na Taiwanu však nepomohly pouze kladné události, nýbrž také medializované případy týrání zvířat, které vedly k veřejnému pobouření taiwanské společnosti a aktivistů z důvodu nepřiměřeného trestu. Příkladem může být případ z roku 2016. V této kauze byl student pocházející z Makaa, avšak studující na Taiwanu, odsouzen k 10měsíčnímu trestu za zabití dvou potulných koček.¹⁵⁹ Dalším případem pak může být brutální vražda psa, kterou spáchali tři taiwanští námořníci v témže roce. Na internet uniklo video zobrazující, jak tři námořníci mučí psa a poté jej nechají viset na řetězu uvázaném kolem krku. Tři zmiňovaní námořníci mučenému psu nijak nepomohli a nechali jej za drastických podmínek umřít. Obvinění byli poté za porušení *Zákona o ochraně zvířat* odsouzeni k 6měsíčnímu trestu odnětí svobody za nehumánní vraždu zvířete.¹⁶⁰ Obyvatelé Taiwanu na tento incident reagovali s odporem a někteří z nich se nechali slyšet, jednak že obraz taiwanské armády a samotného Taiwanu je touto událostí zneuctěn, a jednak že bude poškozeno zahraniční vnímání přístupu Taiwanu k ochraně zvířat, stejně tak jako taiwanský přístup k mezinárodním lidským právům.¹⁶¹ Určité skupiny čínské společnosti měli na vývoj událostí před zákazem

¹⁵⁸ *BBC News*, Lingxian yazhou chaoliu Taiwan lifa jinzhi shiyong mao gour rou 領先亞洲潮流 台灣立法禁止食用貓狗肉, 2017.

¹⁵⁹ FARAND, Chloe, Taiwan becomes first Asian state to ban dog and cat meat being sold or consumed, 2017.

¹⁶⁰ LEE, Wendy. Three Taiwanese marines sentenced to 6 months in jail for brutal dog-killing, 2017.

¹⁶¹ ZHENG, Zhonglan 鄭仲嵐, Taiwan liang junren nüe gou an yinfa bairen juji kangyi 台灣兩軍人虐狗案引發百人聚集抗議, 2016.

v Shenzhenu taktéž velký vliv, a stejně jako na Taiwanu byl tento vliv iniciován jak kladnými událostmi, tak i negativními. V případě negativních impulsů je ve většině případů zmiňována souvislost s konáním yulinského festivalu, kdy se každoročně v období konání v médiích po celém světě objevují zprávy, fotografie a videa mučených zvířat. Na záběrech lze spatřit týraná zvířata, která bývají například vařena zaživa či jejichž srst, taktéž za plného vědomí, bývá spalována opalovací lampou. Dalšími příklady mohou být psi, jež jsou ubiti holemi či ti, kterým organizátoři festivalu rozřežou hrdla, aby tito psi umírali v bolestech, čímž by mělo být dosaženo lepší chuti jejich masa.¹⁶² Mimo ilegální činy spojené s yulinským festivalem se však každoročně objevují mnoho dalších případů nehumánního zacházení se psy, díky nimž bývá neustále upozorňováno na špatné podmínky zvířat, specificky psů, v ČLR.¹⁶³

Jak bylo zmíněno výše podle průzkumu veřejného mínění v roce 2015 si obyvatelé ČLR s konzumací psů a koček spojovali potenciální zdravotní rizika. Zároveň se ke konzumaci psů a koček v budoucnu již nechystali, neboť tato zvířata vnímali jako své společníky. Třetina z dotázaných v tomto průzkumu poté uvedla, že konzumace psiho masa by měla být díky těmto skutečnostem v ČLR ilegální. Jak uvedl deník *The New York Times*¹⁶⁴, vir COVID-19 byl jakýmsi katalyzátorem zákazu v Shenzhenu a následně v Zhuhai. Přestože se již několik let před vypuknutím pandemie (nejen) čínští aktivisté snažili o přesvědčení federální vlády o zákaz konzumace psů a koček, jejich boj byl neúspěšný. Změna nastala v roce 2020, kdy koronavirus napomohl aktivistům v jejich snažení, na což upozorňuje i aktivista za zvířecí práva z jihočínského Kantonu Cynthia Zhang, která uvádí, že aktivisté „využili epidemii jako příležitost prosadit co nejvíce legislativních změn“. *The New York Times* dále zmiňuje, že ve světle mezinárodního ohlasu kampaní mezinárodních celebrit je opomíjena důležitá role tuzemských zvířecích aktivistů, kteří za legislativní změnu bojovali „zezdola“. Zatímco například na aktivisty v oblasti lidských práv se Komunistická strana Číny soustředí velice často, zvířecí práva byly do této doby poměrně opomíjenou, pro centrální vládu nedůležitou, hrozbou, čímž byl pro tyto tuzemské aktivisty vytvořen prostor pro šíření osvěty. Díky těmto aktivistům

¹⁶² MILLS, Kelly-Ann, Inside horror of Yulin dog festival where animals are tortured and boiled alive, 2020. a GIORDANO, Chiara, Yulin Dog Meat Festival: Dogs blow-torched alive in footage from China, 2019.

¹⁶³ CAO, 2015, str. 153.

¹⁶⁴ QIN, 2020.

bylo zachráněno velké množství zvířat a podpora myšlenky jejich ochrany se rozšířila mezi širokou veřejnost.

Po zákazu konzumace psího masa v Shenzhenu byl hongkongským zpravodajem 凤凰 (*Fenghuang*) proveden online průzkum, který si kladl za cíl popsát názor obyvatel ČLR na tuto legislativní změnu. Jak průzkum poté ukázal 282 milionů lidí, tedy 74,6 % ze všech respondentů, tuto změnu kvitují a podporují, zatímco 94,8 milionů dotázaných se změnou legislativy v Shenzhenu nesouhlasí.¹⁶⁵ Na Taiwanu byla novela zákona ve většině případů taktéž přijímána velmi kladně, avšak objevily se i smíšené reakce, kdy lidé považovali za nespravedlivé v rámci novely zákona vyčlenit a zmínit pouze kočky a psy. Z důvodu tohoto omezení vztahující se pouze na psy a kočky, byl zákon některými zlehčován a označován jako „zákon na ochranu roztomilých zvířat“.¹⁶⁶ Ačkoliv se v obou komparovaných oblastech objevili lidé, kteří tuto změnu hodnotili negativně, velké množství lidí žijících na Taiwanu a v ČLR tuto změnu přijalo velice kladně.

Predikce budoucího vývoje v ČLR na základě paralely komparovaných oblastí

V případě Taiwanu a ČLR se první debaty o změně přístupu k psům objevily ve stejném období vzhledem k západnímu vlivu týkajícího se ochrany zvířat. Ve stejném období zároveň byly obě oblasti nuceny se vypořádat s rapidně vzrůstajícím počtem psů nejen v domácnostech, ale taktéž na ulicích. Obě oblasti byly poté v rámci nově zavedených opatření úspěšné a počty toulavých psů se snižovaly, zatímco počty psů chovaných v domácnostech se postupně zvyšovaly. Jak jsme si ukázali výše, v ČLR se počet domácích mazlíčků nadále zvyšuje a v případě pokračování stejného trendu zvyšování počtu chovaných mazlíčků se brzy v ČLR dostane na stejnou hodnotu počtu domácích mazlíčků v přepočtu na jednoho obyvatele jako Taiwan v období, kdy zde byl uzákoněn celonárodní zákaz, tedy na počet 0,1 domácího mazlíčka na jednoho obyvatele.

V minulosti celostátnímu zákazu na Taiwanu předcházela lokální zákaz v jednom z tamních měst. Jak již víme, dnes je v ČLR zakázáno konzumovat psy ve dvou městech, což by mohlo indikovat možný paralelní vývoj. Paralelu lze spatřit

¹⁶⁵ *CGTN News*, 75% of Chinese support Shenzhen's ban on eating dog meat: survey, 2020.

¹⁶⁶ *Taipei Times*, Korea dog meat campaigners barking up wrong tree, 2017.

i v tom, jakým způsobem bylo zákazů jak v taiwanském Kaohsiungu, tak v čínském Shenzhenu a Zhuhai, docíleno. Správní úřady těchto jmenovaných měst se rozhodly pro zákaz konzumace psů a koček vždy v souvislosti s odvoláním se na celonárodně platný zákon. Jak již víme, v případě Taiwanu se jednalo o Zákon na ochranu zvířat, který v dané době již zakazoval komerční zabíjení a obchodování s ostatky psů a v případě ČLR se jednalo u Shenzhenu jednalo o reakci na prohlášení o komplexním zákazu ilegálního obchodu a konzumace divoké zvěře a v případě města Zhuhai, se jednalo o reakci na nově pozměněný seznam zvířat, která jsou v ČLR označována jako domácí, v němž se nově objevili psi a kočky.

Další skutečnost, která by mohla naznačovat potenciální budoucí analogický zákaz v i dalších městech ČLR je trend z minulosti, kdy postupně docházelo k uplatňování obdobných politik týkajících se psů v několika čínských velkoměstech. Jako příklad uvedeme „*politiku jednoho psa*“. Jak již víme, jednalo se o politiku, která byla v roce 2006 zavedena v čínském hlavním městě Peking a primárním důvodem byla snaha o vymýcení vztekliny. O pět let později, v roce 2011, byla tato politika uplatněna i ve městě Šanghaj. V roce 2016 se tato opatření rozhodla implementovat i jihočínská města Chengdu a Kanton a v roce 2017 se přidalo i město Qingdao.

Dalším argumentem, proč bychom v budoucnu mohli očekávat celostátní zákaz konzumace psiho a kočičího masa v ČLR je samotný přístup obyvatelstva. Již v roce 2015 bylo na základě průzkumu dokázáno, že třetina z dotázaných čínských obyvatel je takovémuto zakazu nakloněna a v případě jeho uplatnění by jej kvitovala. Po zakazu ve městě Shenzhen v roce 2020 byl proveden další průzkum (viz kapitola *Vliv občanů Taiwanu a ČLR a reakce na zákaz*), z něhož vyplývalo, že necelá tři čtvrtina z řad dotázaných čínských občanů tuto vyhlášku hodnotila kladně.

Z výše uvedených skutečností tedy vyplývá, že v budoucnu s velkou pravděpodobností lze očekávat podobnou vyhlášku i v dalších čínských městech nebo dokonce zákon, který by konzumaci psiho a kočičího masa zakazoval na celém území ČLR. Nasvědčují tomu popisovaný obdobný vývoj událostí v obou komparovaných oblastech i měnící se počty psů a přístup Číňanů k nim. Otázkou však zůstává, jak silným hybatelem v tomto ohledu je politický režim ČLR. Jak již víme, Taiwan se od 50. let minulého století vydal směrem liberalizace, demokratizace režimu a následování západních hodnot, což v procesu transformace percepce psů a jejich pozice v taiwanské

společnosti zaujímalo poměrně důležitou pozici. Přestože se podobným směrem v určitém ohledu vydala i ČLR, která prodělala transformaci společenských hodnot a v určitém směru se taktéž vydala západním směrem, stále zde zůstává prostor, v rámci něž se centrální vláda snaží uchovat prvky socialismu s čínskými specifiky. Dosavadní vývoj událostí však nijak nenaznačuje, že by Čínská komunistická strana zastávala pozici inhibitora v procesu směřujícím k celoplošnému zákazu konzumace psů.

Závěr

V této diplomové práci bylo popsáno, jakým způsobem jsou psi v souvislosti s jejich konzumací vnímáni ve dvou oblastech východní Asie – na Taiwanu a v Čínské lidové republice. V obou těchto regionech se v 90. letech minulého století projevil vlivy západních kultur a hodnot, jež do východoasijské oblasti přinesly nový pohled na soužití lidí se zvířaty a z toho vycházející práva na jejich ochranu. Zatímco do přelomu 20. a 21. století bylo na psy v těchto regionech ve většině případů nahlíženo jako na lovecké společníky nebo jako na zdroj masa, s příchodem západních myšlenek, nového životního stylu a zlepšujících se socioekonomických faktorů u městského obyvatelstva začali psi zaujímat novou pozici lidských společníků a domácích mazlíčků.

Tento trend s sebou však přinesl i negativa, neboť majitelé již dále nechtěných mazlíčků své psy opouštěli, což následně zapříčinilo problém s nekontrolovaným přemnožením toulavých psů v taiwanských a čínských městech. U obou států se tak projevil mezery nejen u legislativy, která by situaci se psy kontrolovala, ale také nedostatky týkající se edukace v oblasti přístupu obyvatel ke psům. Tato skutečnost přilákala pozornost zahraničních a tuzemských aktivistů, což mělo za následek iniciativu státních orgánů ke zlepšení takovéto nevyhovující situace.

V roce 1998 se na Taiwanu v souvislosti s řešením problematiky toulavých psů startovním výstřelem stalo vydání *Zákona na ochranu zvířat*. Tento zákon s sebou přinesl řadu nařízení a změn, díky nimž se situace s toulavými psy a se psy v domácnosti zlepšila. V roce 2001 bylo poté v návaznosti na novou legislativu vydáno nařízení, které zakazovalo komerční zabíjení a obchod se psy a kočkami za účelem jejich konzumace. Na základě tohoto vládního ustanovení bylo v roce 2011 poukázáno na ilegální prodej psiho masa v jedné z restaurací v jihotaiwanském městě Kaohsiung, což následně v roce 2015 zapříčinilo první legální zákaz konzumace psů a koček v tomto městě. O dva roky později byl zákaz konzumace psů a koček taiwanskou vládou implementován po celém území.

V případě Čínské lidové republiky byly již v roce 1980 vydány *Předpisy pro chov rodinných psů*, které si kladly za cíl kontrolovat počty psů v městských domácnostech. Z tohoto důvodu byly na čínském území implementovány různé politiky. Například *politika žádného psa*, v rámci níž bylo za účelem kontroly nad počtem psů ve městech

povoleno psy dokonce i zabíjet, posléze však byla vystřídána *politikou jednoho psa*, která byla poprvé iniciována v roce 2006 v Pekingu a do roku 2017 byla zavedena v dalších čtyřech čínských městech. S novými vlivy přicházejícím ze Západu bylo v Pekingu v roce 2008 po dobu konání Olympijských her zakázáno v lokálních restauracích podávat psí maso. Jednalo se o vůbec první zákaz tohoto druhu na čínské pevnině a jeho důvody předpovídaly a zrcadlily jedny z budoucích argumentů, které byly uvedeny i při zákazu konzumace psího masa ve městech Shenzhen a Zhuhai, neboť dle vyjádření pekingských úřadů v roce 2008 byl zákaz iniciován z důvodů zlepšení percepce Číny v očích zahraniční veřejnosti. V únoru 2020 byl v reakci na nově šířící se vir COVID-19 centrální vládou vydán zákon zakazující konzumaci a obchod s divokými zvířaty na základě tohoto usnesení bylo ve městech Shenzhen a Zhuhai zakázáno konzumovat psí a kočičí maso.

V obou zkoumaných regionech byly události směřující k zakazu podobné a hlavním důvodem byla stále větší popularita chovu psů jako domácích mazlíčků a s tím související percepce psů jako společníků a ne jako zdroje masa. V případě Čínské lidové republiky však další roli hrál i COVID-19, který v procesu zakazu konzumace psího masa zapůsobil jako katalyzátor, neboť důležité kroky, jež vedly k zakazu, byly primárně iniciovány vládními opatřeními za účelem zpomalení šíření viru. S tím souvisí i zahraniční ohlas na tyto zákazy. V případě Taiwanu byl tento krok vnímán jako přelomový a hlavní zásluhy byly přisuzovány transformaci společenských hodnot a snaha Taiwanu o přiblížení se hodnotám západním. Naopak u zakazu v jihočínských městech byla jako důvod k zakazu uváděna pouze nově propuknutá pandemie viru a tedy snaha centrální vlády o zamezení dalšího šíření. Transformace čínské společnosti, která zde měla podobně jako na Taiwanu počátky již v 90. letech minulého století, byla v tomto ohledu ignorována. COVID-19 byl v procesu zakazu konzumace psího masa bezesporu důležitým elementem, avšak jeho role by neměla přehlušit měnící se přístup a zásluhy čínského obyvatelstva, neboť jak tato diplomová práce zmiňovala, čínské obyvatelstvo stále více inklinuje k myšlence, že konzumace psího masa je barbarský zvyk, pro nějž není v moderní čínské společnosti již místo.

Přestože proces předcházející zakazu konzumace psího a kočičího masa ve městech Shenzhen a Zhuhai byl podobný jako tomu bylo v případě Taiwanu, nelze tvrdit, že Čínská lidová republika v tomto směru Taiwan následovala. Je však důležité podotknout, že dle oficiálního vyjádření úřadů měst Shenzhen a Zhuhai, byly tyto dva regiony v souvislosti se zákazem konzumace psího masa Taiwanem inspirovány. Na

základě paralely, jež můžeme ve sledu událostí pozorovat, lze predikovat budoucí celonárodní zákaz na území pevninské Číny. Zaprvé, že v obou regionech začal od 90. let 20. století počet domácích mazlíčků stoupat a zároveň se stále více obyvatel začalo obracet a stále obrací k myšlence, že psi jsou společníci, nikoliv zdroj masa – což ostatně již v roce 2020 deklarovala i samotná čínská centrální vláda. Dalším důvodem je podobnost sledu událostí, kdy celonárodnímu zakazu na Taiwanu předcházel lokální zákaz v jednom z měst, a jak již víme, v Čínské lidové republice byl zákaz implementován již ve dvou městech. Třetím důvodem pak může být trend, kdy politika, jež je aplikována v určitém čínském městě, je následně aplikována i do měst dalších, a lze tedy očekávat, že po Shenzhenu a Zhuhai se takováto vyhláška rozšíří i do měst dalších.

Ačkoliv na základě přeložených argumentů lze celonárodní zákaz v budoucnu očekávat, je třeba znovu zdůraznit katalytickou roli pandemie viru COVID-19. Neboť jak víme z minulosti, čínská vláda již dříve v jednom z měst konzumaci psů zakázala za účelem zlepšení čínské image před zahraničím, avšak posléze tento zákaz zrušila. V tento moment tedy lze doufat, že se Čínská lidová republika bude i nadále pohybovat stejným směrem, jímž se v roce 2017 vydal Taiwan, a psi v Číně tak již nebudou zastávat roli pokrmu na talířích, ale výhradně a pouze roli lidských společníků.

Resumé

In 2017, the consumption of canine and feline meat was officially banned in the Republic of China (Taiwan). It was the first Asian country to ever imply such a ban and the Taiwanese government's move was both acknowledged and praised by foreigners and residents alike. Three years later, in 2020, a similar situation arose in the southern part of the People's Republic of China, when the two cities of Shenzhen and Zhuhai also banned the consumption of such a meat due to threats of sanctions. Although there has not yet been a nationwide ban on the consumption of these meats in the People's Republic of China, the ban in the two cities is commonly viewed as a positive milestone.

This master thesis deals with the processes that led to the prohibition of dog consumption in the aforementioned regions. It describes and overviews what legislative steps have been taken to implement the prohibition of consumption of canine and feline meat both in Taiwan and in the People's Republic of China based upon relevant data that has been made available. This thesis aims to describe the sequence of events, reasoning, and possible influences that helped to motivate and drive the ban in both regions. It also analyzes whether the motivation to ban the consumption of canine and feline meats in these regions was based on socio-cultural or health-based methodology. Comparative within both the Republic of China and Taiwan and whether, based upon analytic reasoning, a nationwide ban on canine and feline meat consumption in mainland China can be expected in the future.

Key words: People's Republic of China, PRC, Republic of China, Taiwan, consumption, dog meat, canine meat, cat meat, feline meat, dog meat consumption, Shenzhen, Zhuhai, dog meat consumption ban, Yulin dog meat festival, comparison

Bibliografie

- An Animals Asia investigation, Report No. 3: China's rural dogs in crisis. In: *Animals Asia* [online]. June 2015 [cit. 2022-04-25].
- An Animals Asia investigation, Report No. 4: Survey of public attitudes to dog and cat eating in China. In: *Animals Asia* [online]. June 2015 [cit. 2022-04-25].
- ANDERSON, Eugene N. 'Heating' and 'cooling' foods in Hong Kong and Taiwan. *Social Science Information* [online]. 1 May 1980, 19(2), 237-267 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/053901848001900203>.
- BALARAM, Deepashree a Pei F. SU. Changing China: Country status report within the political and social context. *ACTAsia for Animals*. 2011 [cit. 2022-04-20].
- BROWN, Hannah. Yulin Lychee and Dog Meat Festival: a shift in focus. KLINE, Carol. *Tourism Experiences and Animal Consumption: Contested Values, Morality and Ethics*. Routledge, 2018, 193-208 [cit. 2022-04-20]. ISBN 9780367886110.
- CAO, Deborah. *Animals in China: Law and Society*. Palgrave Macmillan, 2015 [cit. 2022-04-20]. ISBN 9781137408020. Dostupné z: doi:10.1057/9781137408020.
- COLLIER, V. W. F. *Dogs of China & Japan in nature and art* [online]. Franklin Classics Trade Press, 1921 [cit. 2022-04-20]. ISBN 978-0353013186. Dostupné z: <https://doi.org/10.5962/bhl.title.48915>.
- DOI, Kazuschige a Jean-Baptiste PETTIER. Animal Protection in China and Japan: The Ambiguous Status of Companion Animals in Rapidly Changing Societies. AMELUNG, Iwo, Moritz BÄLZ, Heike HOLBIG, Matthias SCHUMANN a Cornelia STORZ. *Protecting the Weak in East Asia: Framing, Mobilisation and Institutionalisation*. London and New York: Routledge, 2018, 196-223 [cit. 2022-04-20]. ISBN 9781351255554.
- HSU, Yuying, Lucia Liu SEVERINGHAUS a James A. SERPELL. Dog Keeping in Taiwan: Its Contribution to the Problem of Free-Roaming Dogs. *Journal of Applied Animal Welfare Science* [online]. 2003, 6(1), 1-23 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: doi: https://doi.org/10.1207/S15327604JAWS0601_01.
- HURLEY, Scott. Human-Canine Relationships in China. PRĘGOWSKI, Michał Piotr. *Companion Animals in Everyday Life*. New York: Palgrave Macmillan, 2016,

129-144 [cit. 2022-04-20]. ISBN 978-1-137-59572-0. Dostupné z:
<https://doi.org/10.1057/978-1-137-59572-0>

JING, Yuan. The Origins and Development of Animal Domestication in China. *Chinese Archaeology* [online]. 2008, 8(1), 1-7 [cit. 2022-04-15]. ISSN 2160-5068. Dostupné z: doi:10.1515/CHAR.2008.8.1.1.

LI, Peter J. The Evolving Animal rights and welfare debate in China: political and social impact analysis. TURNER, Jacky a Joyce D'SILVA. *Animals, Ethics and Trade: The Challenge of Animal Sentience*. Routledge, 2006, 111-129 [cit. 2022-04-20]. ISBN 9781844072552.

LI, Peter J., Jiang SUN a Dezhi YU. Dog “Meat” Consumption in China: A Survey of the Controversial Eating Habit in Two Cities. *Society & Animals* [online]. 20 October 2017, 25(6), 513-532 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z:
<https://doi.org/10.1163/15685306-12341471>.

LIU, Dinghui. A study on dog-eating and dog-raising in Han dynasty of China. *Frontiers in Art Research* [online]. Francis Academic Press, 2020, (1), 53-64 [cit. 2022-04-20]. ISSN 2618-1568. Dostupné z: doi:10.25236/FAR.2020.020107.

MORGAN, Carole. DOGS AND HORSES IN ANCIENT CHINA. *Journal of the Hong Kong Branch of the Royal Asiatic Society* [online]. Royal Asiatic Society Hong Kong Branch, 1974, (14), 58-67 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z:
<https://www.jstor.org/stable/23891909>.

PETTIER, Jean-Baptiste. Saving China’s dogs: social transformation and moral conflicts in Chinese society. *Critical Asian Studies* [online]. 15 November 2020, 53(1), 71-88 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14672715.2020.1830817>.

PODBERSCEK, Anthony L. An Appetite for Dogs: Consuming and Loving Them in Vietnam. PRĘGOWSKI, Michał Piotr. *Companion Animals in Everyday Life* [online]. New York: Palgrave Macmillan US, 2016, 2016-09-15, 280(6), 111-127 [cit. 2022-04-20]. ISBN 978-1-137-59571-3. Dostupné z: doi:10.1057/978-1-137-59572-0_8.

SCOTT, Simon. Real People, Real Dogs, and Pigs for the Ancestors: The Moral Universe of “Domestication” in Indigenous Taiwan. *American Anthropologist* [online].

2015, 117(4), 693–709, [cit. 2022-04-08]. ISSN 1548-1433. Dostupné z:
doi:<https://doi.org/10.1111/aman.12350>.

SENDZIMIR, Vanda. Dog Days in China. *The North American Review* [online]. University of Northern Iowa, 1995, 280(6), 4-6 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z:
<https://www.jstor.org/stable/25125944>.

SCHWABE, Calvin W. *Unmentionable Cuisine*. University of Virginia Press, 1979 [cit. 2022-04-20]. ISBN 978-0813911625.

TUNG, Meng-Chih, Chang-Young FEI, Jeng-Tung CHIANG, Chung-Hsi CHOU, Lih-Sen YEH, Chen-yuan LIAO, Yao-Chi SU, Jen-Chauch CHANG a Kwong-Chung TUNG. Surveys of dog populations in Taiwan from 1999 to 2009. *Journal of the Chinese Society of Animal Science* [online]. Journal of the Chinese Society of Animal Science, 2010, 39(3), 175-188 [cit. 2022-04-20]. ISSN 0253-9187. Dostupné z:
<https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20123335856>.

Internetové zdroje

75% of Chinese support Shenzhen's ban on eating dog meat: survey. In: *CGTN News* [online]. 13 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z:
<https://news.cgtn.com/news/2020-04-13/75-of-Chinese-support-Shenzhen-s-ban-on-eating-dog-meat-survey-PEGKXWtYis/index.html>

After spate of animal cruelty cases, Taiwan has decided to ban the eating of cats and dogs. In: *TheJournal.ie* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z:
<https://www.thejournal.ie/eating-cats-dogs-3337187-Apr2017/>

ALLAN, Laura. 16 Cultures Around The World Where Dogs Are Part Of The Cuisine. In: *Ranker* [online]. 29 July 2021 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z:
<https://www.ranker.com/list/cultures-that-eat-dogs/laura-allan>

AN, Thai. Prohibiting the slaughter of dogs and cats. In: *Vietnam Investment Review* [online]. 6 March 2021 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z:
<https://vir.com.vn/prohibiting-the-slaughter-of-dogs-and-cats-82987.html>

Animal Protection Act. Laws & Regulations Database of the Republic of China (Taiwan). In: *Council of Agriculture, Executive Yuan, Xingzhen yuan nongye*

weiyuanhui 行政院農業委員會. [online]. 1998, [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawHistory.aspx?pcode=M0060027>

Animal Protection. In: *Council of Agriculture, Executive Yuan of Republic of China (Taiwan)*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://eng.coa.gov.tw/ws.php?id=9166>

Asia's Dog Meat Trade. In: *Humane Society International* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.hsi.org/news-media/dog-meat-trade-faqs/>

Beijing Sets a 'One Dog' Policy to Combat Rabies. In: *The New York Times* [online]. 9 November 2006 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2006/11/09/world/asia/beijing-sets-a-one-dog-policy-to-combat-rabies.html>

Billboard campaign brings awareness to millions. In: *Animals Asia* [online]. 18 July 2014 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.animalsasia.org/us/media/news/news-archive/billboard-campaign-brings-awareness-to-millions.html>

COOKE, Charles W. Let Them Eat Dog: A World Tour. In: *National Review* [online]. 18 April 2012 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.nationalreview.com/corner/let-them-eat-dog-world-tour-charles-c-w-cooke/>

DAI, Wangyun. 7,000 Years of the Dog: A History of China's Canine Companions. In: *Sixth Tone* [online]. 15 February 2018 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.sixthtone.com/news/1001742/7%2C000-years-of-the-dog-a-history-of-chinas-canine-companions>

DALY, Natasha. Eating Dogs Banned in Taiwan – A First in Asia. In: *National Geographic* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/taiwan-dog-cat-meat-animal-welfare-china-korea>

DENYER, Simon. Activists gather 11 million signatures against China's infamous dog-meat festival. In: *The Washington Post* [online]. 10 June 2016 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z:

<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/10/china-stop-eating-dogs-animal-rights-activists-campaign-against-annual-festival-of-slaughter/>

DODGE, Meredith. The Formosan dog: A breed apart: At first glance it looks like your average stray dog, but the rare purebred Formosan is anything but average. In: *The Taipei Times* [online]. 11 September 2005 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/feat/archives/2005/09/11/2003271280>

Dog meat row hits HK chain. In: *BBC News* [online]. 4 August 2002 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/2172072.stm>

Dongwu baohu fa 動物保護法. In: *Quanguo fagui ziliao ku 全國法規資料庫* [online]. 19 May 2021 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/LawClass/LawAll.aspx?pcode=M0060027>

FARAND, Chloe. Taiwan becomes first Asian state to ban dog and cat meat being sold or consumed. In: *Independent* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/taiwan-dog-cat-meat-ban-first-asian-state-sold-consumed-eaten-white-china-a7679526.html>

GIORDANO, Chiara. Yulin Dog Meat Festival: Dogs blow-torched alive in footage from China. In: *Independent* [online]. 9 July 2019 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/yulin-dog-meat-festival-video-china-blow-torch-animal-cruelty-a8969361.html>

GIROLA, Martina. Not even coronavirus has stopped the Yulin Dog Meat Festival. In: *Life Gate* [online]. 29 June 2020 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.lifegate.com/yulin-festival-2020-coronavirus>

Guanfang jiedu laile Shenzhen quanmian jinzhi shiyong yesheng dongwu, zhe xie wenti ni yao zhidao 官方解读来了！深圳全面禁止食用野生动物，这些问题你要知道. In: *Shenzhen xinwen wang 深圳新闻网* [online]. Weixin 微信, 1 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://mp.weixin.qq.com/s/JprO8aPKsZJZ-HgQwJpd5g>

GUY, Jack, Steven JIANG a Shanshan WANG. Shenzhen becomes first Chinese city to ban consumption of cats and dogs. In: *CNN* [online]. 2 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/04/02/asia/shenzhen-cats-dogs-ban-scli-intl/index.html>

HAAS, Benjamin. Ruff justice: Chinese city institutes 'one dog policy'. In: *The Guardian* [online]. 9 June 2017 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/09/ruff-justice-chinese-city-institutes-one-dog-policy>

HAYES, Adam. One-Child Policy. In: *Investopedia* [online]. 24 August 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/o/one-child-policy.asp>

HE, Dongwei 何東緯. Yuanwen wagnzhi: Zhuhai 5 yue 1 ri qi jin shi gou cheng neidi ei er wenming chengshi quanguo jin shi gourou bu yuanyi 珠海 5 月 1 日起禁食狗 成內地第二文明城市 全國禁食狗肉不遠矣? 原文網址: 珠海 5 月 1 日起禁食狗 成內地第二文明城市 全國禁食狗肉不遠矣?. In: *Hong Kong 01 香港 01* [online]. 16 April 2020 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://www.hk01.com/sns/article/461563>.

HIGGINS, Wendy. BREAKING: A second city in mainland China just banned eating of dogs, cats and wildlife in hoped for “domino effect”. In: *Humane Society International* [online]. 15 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.hsi.org/news-media/zhuhai-second-city-china-banned-eating-dogs-cats-wildlife/>

HOGG, Chris. Shanghai announces 'one-dog policy'. In: *BBC News* [online]. 24 February 2011 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-12563432>

China Statistical Yearbook 2016: Population and Its Composition. In: *National Bureau of Statistic of China* [online]. 2016 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2016/indexeh.htm>

Kaohsiung City: Government indifferent to dog meat restaurants: advocates. In: *Taiwan News* [online]. 22 January 2011 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/1493194>

Kaohsiung passes new dog, cat meat laws. In: *Taipei Times* [online]. 10 December 2015 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2015/12/10/2003634474>

KHAN, Hareem. The places around the world you can still eat dog meat. In: *SBS News* [online]. 2 October 2018 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.sbs.com.au/news/dateline/article/the-places-around-the-world-you-can-still-eat-dog-meat/1cudici96>

Korea dog meat campaigners barking up wrong tree. In: *Taipei Times* [online]. 29 December 2017 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://www.taipetimes.com/News/world/archives/2017/12/29/2003684855>

Learn About Archaeology: What do different date abbreviations mean?. In: *Crow Canyon Archaeological Center* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.crowcanyon.org/education/learn-about-archaeology/archaeological-dating/>

LEE, Benjamin. Matt Damon and Rooney Mara lead campaign against dog slaughter. In: *The Guardian* [online]. 21 June 2016 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2016/jun/21/matt-damon-rooney-mara-joaquin-phenix-campaign-against-dog-slaughter>

LEE, Wendy. Three Taiwanese marines sentenced to 6 months in jail for brutal dog-killing. In: *Taiwan News* [online]. 28 June 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3198584>

Lingxian yazhou chaoliu Taiwan lifa jinzhi shiyong mao gour rou 領先亞洲潮流 台灣立法禁止食用貓狗肉. In: *BBC News* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/zhongwen/trad/chinese-news-39580384>

MARK, Joshua J. Dogs in Ancient China. In: *World History Encyclopedia* [online]. World History Publishing, 31 January 2019 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.worldhistory.org/article/1327/dogs-in-ancient-china/>

MILLS, Kelly-Ann. Inside horror of Yulin dog festival where animals are tortured and boiled alive: 24 June 2020. In: *Mirror* [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/world-news/inside-horrors-yulin-dog-festival-22243960>

Nagaland dog meat: Animal rights groups hail ban as 'major turning point'. In: *BBC News* [online]. 4 July 2020 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-53288214>

New poll shows 84% of South Koreans reject eating dog meat as HSI rescues nearly 200 dogs from meat farm that “smells of death”: Humane Society International helps dog farmers leave the dying trade. In: *Humane Society International* [online]. 22 October 2020 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.hsi.org/news-media/new-poll-shows-majority-of-south-koreans-reject-eating-dog-meat-as-hsi-rescues-nearly-200-dogs-from-meat-farm/>

Nongye nongcun bu guangyu "guojia chu yin yichuan ziyuan mulu" gongkai zhengqiu yijian de tongzhi 农业农村部关于《国家畜禽遗传资源目录》公开征求意见的通知. In: *Zhonghua renmin gongheguo nongye nongcun bu 中华人民共和国农业农村部* [online]. 8 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: http://www.moa.gov.cn/hd/zqyj/202004/t20200408_6341067.htm

Number of domestic cats and dogs kept as pets in urban households in China from 2017 to 2021. In: *Statista.com* [online]. 2022 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1196715/china-number-of-domestic-dogs-and-cats-kept-as-pets/>

OLIVIER, Jeremy. SPECIAL REPORT: Taiwan’s Booming Pet Economy. In: *Taiwan Business TOPICS* [online]. 11 February 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://topics.amcham.com.tw/2020/02/taiwan-pet-care-economy/>

One small step for Taiwan, one giant leap for Asia – “Explicit legislation banning dog meat consumption”. In: *World Dog Alliance* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.worlddogalliance.org/one-small-step-for-taiwan-one-giant-leap-for-asia-explicit-legislation-banning-dog-meat-consumption/>

PALLOTTA, Nicole. China Reclassifies Dogs from “Livestock” to “Companion Animals”. In: *The Animal Legal Defense Fund* [online]. 20 May 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://aldf.org/article/china-reclassifies-dogs-from-livestock-to-companion-animals/>

PHILLIPS, Kristine. Taiwan bans eating cats and dogs and lifts penalties for animal cruelty. In: *The Sydney Morning Herald* [online]. 17 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.smh.com.au/environment/conservation/taiwan-bans-eating-cats-and-dogs-and-ups-fines-for-animal-cruelty-20170417-gvlni.html>

PHILLIPS, Kristine. Taiwan is banning eating cats and dogs, but many of its neighbors haven't. In: *The Washington Post* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/04/12/taiwan-is-banning-eating-cats-and-dogs-but-many-of-its-neighbors-havent/>

PIERSON, David. Why the dog meat trade persists in Indonesia, despite consumption being illegal. In: *Los Angeles Times* [online]. 24 May 2020 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-05-24/animal-cruelty-abuse-marc-ching-dog-meat-tomohon-market>

QIN, Amy. In Fight to Ban Dog Meat, China's Activists Find an Ally: The Coronavirus. In: *The New York Times* [online]. 23 June 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/06/23/world/asia/china-dog-meat.html>

Quanguo renmin daibiao dahui changwu weiyuanhui guangyu quanmian jinzhi feifa yesheng dongwu jiaoyi, gechu lan shi yesheng dongwu louxi, qieshi baozahn renmin qunzhong shengming jiankang anquan de jue ding 全国人民代表大会常务委员会关于全面禁止非法野生动物交易、革除滥食野生动物陋习、切实保障人民群众生命健康安全的决定. In: *Xinhuanet 新华网* [online]. 24 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://perma.cc/5LQV-AEB5>

RAHMAN-JONES, Imran. Call for a ban on people eating dog meat in the UK. In: *BBC News* [online]. 7 August 2018 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/newsbeat-45085514>

Saving animals from China's dog and cat meat trade. In: *Humane Society International* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.hsi.org/news-media/saving-dogs-from-chinas-dog-meat-trade/>

Seznam plemen: Taiwanský pes. In: *Českomoravská kynologická unie* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/seznam-plemen-159/396>

Shenzhen jingji tequ quanmian jinzhi shiyong yesheng dongwu tiaoli 深圳经济特区全面禁止食用野生动物条例. In: *Shenzhen xinwen wang 深圳新闻网* [online]. 1 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: http://www.sznews.com/news/content/2020-04/01/content_23021431.htm

Shutting Down Yulin. In: *Humane Society International* [online]. 24 June 2015 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.hsi.org/news-media/yulin-dog-meat-festival-062415/>

SOMMERVILLE, Quentin. Dog cull in China to fight rabies. In: *BBC News* [online]. 1 August 2006 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/5233704.stm>

South Korean president suggests ban on eating dog meat. In: *The Guardian* [online]. 27 September 2021 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/27/south-korean-president-suggests-ban-on-eating-dog-meat>

Taiwan bans eating dogs and cats. But the meat trade is still big business in Asia. In: *The World* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://theworld.org/stories/2017-04-12/taiwan-bans-eating-dogs-and-cats-meat-trade-still-big-business-asia>

Taiwan bans human consumption of cat and dog meat. In: *CBS News* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.cbsnews.com/news/taiwan-bans-sale-and-consumption-of-dog-and-cat-meat/>

Taiwan: Animal Protection Law Amended. In: *Library of Congress* [online]. 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2017-10-18/taiwan-animal-protection-law-amended/>

TAUBE, Aaron. These Ads In China Tell People To Stop Eating Cats And Dogs. In: *Insider* [online]. 15 November 2013 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/ad-campaign-asks-china-not-to-eat-cats-and-dogs-2013-11>

TAYLOR, Adam. Swiss under pressure to ban the eating of dogs and cats. In: *The Washington Post* [online]. 27 November 2014 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/11/27/swiss-under-pressure-to-ban-the-eating-of-dogs-and-cats/>

Total population of China from 1980 to 2021 with forecasts until 2027. In: *Statista.com* [online]. 2022 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263765/total-population-of-china/>

Total population. In: *National Statistics, Republic of China (Taiwan)* [online]. 2022 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/point.asp?index=9>

WADE, Nicholas. In Taming Dogs, Humans May Have Sought a Meal. In: *The New York Times* [online]. 07 September 2009 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2009/09/08/science/08dogs.html>

WALDEN, Max a Iffah Nur ARIFAH. Dogs killed and eaten by the thousands every month in Indonesian city of Solo. In: *ABC NEWS* [online]. 25 June 2019 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.abc.net.au/news/2019-06-26/dog-meat-consumption-in-indonesia-cruel-and-a-health-risk/11243670>

WANG, Serenitie. Taiwan bans eating dog and cat meat. In: *CNN* [online]. 12 April 2017 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2017/04/12/asia/taiwan-bans-eating-dog-and-cat-meat/index.html>

WEBBER, Jemina. 100% Pure Raises Money With Vegan Products to Save Dogs From Yulin Meat Festival. In: *Live Kindly* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.livekindly.co/100-percent-pure-raises-money-with-vegan-products-save-dogs-yulin-meat-festival/>

WEBSTER, Ian. Inflation Calculator. In: *CPI Inflation Calculator* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/1983?amount=50>

WEDDERBURN, Pete. Animal cruelty in China: what can be done about it?. In: *The Telegraph* [online]. 12 December 2016 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/pets/news-features/animal-cruelty-in-china-what-can-be-done-about-it/>

Yulin festival: Doubts over 'dog meat ban'. In: *BBC News* [online]. 18 May 2018 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-39958179>

ZHANG, Qianwei 張倩瑋. Taiwan tu gou binlin meizhong 台灣土狗瀕臨滅種. In: *New Taiwan* [online]. 26 January 2006 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080502214517/http://www.newtaiwan.com.tw/bulletinview.jsp?bulletinid=23410>

ZHENG, Zhonglan 鄭仲嵐. Taiwan liang junren nüe gou an yinfa bairen juji kangyi 台灣兩軍人虐狗案引發百人聚集抗議. In: *BBC News* [online]. 28 June 2016 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: https://www.bbc.com/zhongwen/trad/china/2016/06/160628_taiwan_soldier_killed_dog

Zhuhai jiang shishi "shishang zui yan" jin shi yesheng dongwu tiaoli 珠海将实施“史上最严”禁食野生动物条例. In: *Zhongguo xinwen wang 中国新闻网* [online]. 4 April 2020 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.chinanews.com.cn/sh/2020/04-14/9156890.shtml>